№ 219 ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ, 5 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐԻ 1910 ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ, 5 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐԻ № 219

ԵՐԵՍՈՒՆՈՒԹԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

Տարեկան գինը 10 րուբլի. կէս տարվանը 6 րուբլի.
Առանձին համարները ԱՄԵՆ ՏԵՂ 5 ԿՈՊ.
Թիֆլիսում գրվում են խմբագրատանը.
Մեր հասցէն՝ Тифлисъ, редакція «Мшакъ» Сергіевская ул., № 5.
կամ Tiflis, Rédaction «Mschak».
Խմբագրատան տելեֆոն № 253.

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 (բացի կիրակի և տօն օրերից).
Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզւով
Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր տողատեղին 20 կոպէկ.
Խմբագրատան տելեֆոն № 253.

ՄՇԱԿ

Հասցէն. ТИФЛИСЪ, Редакція «МШАКЪ».
TIFLIS, Rédaction «MSCHAK».

ՀՈԿՏԵՄԲԵՐԻ 1-ԻՑ ՄԻՆՉԵՒ ՏԱՐՎԱՑ ՎԵՐՋԸ
3 ՌՈՒԲԼԻ

12 ամսվ.՝ 10 ր., 6 և 7 ամսվ. 6 ր., ամսակ. 1 ր. Ամերիկա՝ տարեկան 6 դոլլար, Եւրոպա՝ 32 ֆր., Պարսկաստան՝ 10 ր., Թիւրքիա՝ 120 ղրուշ:
Հասցէն փոխելու համար պէտք է ուղարկել նաեւ հին հասցէն, նոյնպէս և 40 կոպ. (կարելի է և նամականիշով):

Յայտարարութիւնների համար վճարում են. 1 երեսի վրա իւրաքանչիւր տողատեղին 20 կոպ., վերջին երեսի վրա՝ 10 կոպ.: Կովկասից դուրս յայտարարութիւնները ընդունվում են բացառապէս Торг. Домъ „Л. и Э. Метцль и К°“ ֆիրմայի միջոցով Մոսկվայում, Պետերբուրգում և Վարշավայում:

ԱՊԱՌԻԿ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԿԱՄ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ ՉԷ ԸՆԴՈՒՆՎՈՒՄ

Նոր-Նախիջեւանի թեմ. դպրոցի Բ., Գ., Դ., Ե. և Զ. դասարանների ռուսաց լեզուի և գրականութեան համար
հրաւիրվում է համալսարանաւարտ
ՈՒՍՈՒՑԻՉ
Դասերի թիւն է 22, դասագինն է 60-ական րուբլի:
Ռոճիկը պիտի ստանայ պաշտօն մտնելու օրից սկսած: Ցանկացողները խնդրամատոյց պիտի լինեն մինչև հոկտեմբերի 15-ը:
Տեսուչ՝ Ե. Շահազիզ
(Ե. Հ. Կ.) առ. 1151. 3—1

Թիֆլիսի Ժողովարան

Թիֆլիսի Ժողովարանի Աւագների Խորհուրդը [illegible]
(Կ. Ե.) առ. 1146. 2—2

ԱՄԵՆԻՑ ԱՌԱՋ ԿԱՐԳԱՊԱՀՈՒԹԻՒՆ

Նորից խաղաղութիւնը և կարգը խանգարուեց Էջմիածնի ճեմարանում [illegible]

[illegible]

ըը տրտնջալ նոր սահմանված կարգ և կանոնի դէմ, քանի որ չը գիտենք, թէ որքան իրաւացի կամ անիրաւացի են այդ նոր կարգերը և կանոնները:

Բայց ինչ և լինեն այդ նոր կանոնները, մենք պէտք է բացարձակօրէն և վճռականօրէն դատապարտենք աշակերտների որոշումը՝ գործադուլ սարքել և չը յաճախել դասերին: Պէտք է դատապարտենք, որովհետև ճեմարանը, կրթական բարձր հաստատութիւնը, ոչ գործարան է, ոչ ֆաբրիկ. այդտեղ չը կան գործատէրեր և բանւորներ, որ կարելի լինի որևէ անարդարութեան դէպքում գործադուլ սարքել:

[illegible]

դապետ Վարդագարեանցին, և չէ կարելի ասել, թէ այդ ընտրութիւնն անաջող է: Ընդհակառակը, ներկայ պայմաններում, Բագրատ վարդապետը հանդիսանում է յարմարագոյն տեսչացու: Եւ մինչ հայ հասարակութիւնը կարծում էր, թէ ճեմարանի մէջ, վերջապէս, կը սկսվի կանոնաւոր ուսումն, մինչ հայ հասարակութիւնը ողջունում էր նոր տեսչի յայտնած մտքերը, թէ «ճեմարանը միակ բարձրագոյն դպրոցը լինելով հայերիս համար՝ այնտեղ պէտք է լայն ծաւալ ստանայ հայագիտութիւնը իր բոլոր ճիւղերով, նաև մանկավարժութիւնը ուսուցչութեան համար» և թէ «ազգային ոգին պէտք է անպատճառ իշխող լինի ճեմարանի վրա»—մտքեր, որոնք նոյնիսկ գարմանք պատճառեցին Վեհ. Կաթողիկոսին, որ, տեսչի այդ խօսքերից եզրակացրել էր, բնականաբար, թէ ուրեմն առաջ ազգային ոգին և կեանքը չեն իշխել այդ դպրոցում,—ահա այդ րոպէին հեռագիրը գալիս է յայտնելու, թէ աշակերտները գործադուլ են սարքել:

Եթէ վարչութեան սահմանած նոր կարգերը և կանոնները, որոնց դէմ տրտնջում և բողոքում են աշակերտները և լսարանցիները, արդարև, նպատակ ունեն իրագործել տեսուչ-վարդապետի յայտնած մտքերը, այդ դէպքում աշակերտութեան բողոքը և տրտունջը միանգամայն անտեղի են: Իսկ եթէ նոր կարգերը և կանոնները, արդարև, անարդար են և աւելորդ տեղ ճնշում են պատանիների և երիտասարդների ազատութիւնը, այդ դէպքում, որքան էլ նրանց բողոքը արդարացի, բայց ձևը, որ նրանք ընտրել են այդ բողոքն արտայայտելու համար, այն է՝ գործադուլը, միանգամայն դատապարտելի է: Աշակերտութիւնը և ուսանողութիւնը չը պէտք է մոռանան, որ ամեն բանից առաջ և ամեն բանի մէջ դիսցիպլինա, կարգապահութիւն է հարկաւոր: Չը պէտք է խանգարել կարգը. բողոքի համար պէտք է դիմել օրինաւոր միջոցի և օրինաւոր ճանապարհով լսելի անել տալ բողոքը:

Յուսանք, որ Վեհ. Կաթողիկոսը կը կարողանայ իր արդար վճռով վերականգնել ճեմարանի կանոնաւոր ընթացքը, ցոյց տալով աշակերտներին իրանց պարտքը և իրաւունքը:

Հ. Առաքելեան

ԱՒՍՏՐՕ-ՈՒՆԳԱՐԻԱՆ ՄԵՐՁԱՒՈՐ ԱՐԵՒԵԼՔԻ ՄԱՍԻՆ

Վիեննա, 2 հոկտեմբերի

Շատ լրագիրներ և քաղաքական գործիչներ ընդգծում են Էրենտալի գեկուցման միլիտար ուղղութիւնը արտաքին քաղաքականութեան վերաբերութեամբ:

«Նէյէ-Ֆրէյէ-Պրէսսէն» վախենում է, որ նոր սպառազինումները թերևս փաստակար ազդեցութիւն ունենան երկրի ֆինանսական հաւասարակշռութեան վրա: Նոյն կերպ են խօսում ունգարական օպպօզիցիօն լրագիրներից շատերը: Կօշուտը ցաւում է, որ պատերազմական ժամանակը չէ կարող թոյլանալ միջազգային համաձայնութիւններով: Ունգարական ժողովրդական կուսակցութեան պարագլուխ Ռակօվսկին Էրենտալի հաղորդածը համարում է ագիտացիական մի ճառ: Աւստրիական պատգամաւորութեան մասնաժողովի մէջ արտաքին գործերի նկատմամբ Կրամարժը փորձեց ապացուցել, որ Էրենտալի դիպլոմատիական անակնկալները, սանջակի հետ կապած նախագիծը և աննեկսիան պետութեանը մեծ վնաս հասցրին: Ռուսաստանի առաջարկած կօնֆերենցիան միակ կանօնաւոր և ուղիղ ելակէտն էր: Ռուսաստանը աննեկսիայի դէմ հանդէս չեկաւ և յայտնեց, որ բոլորովին չէ կամենում կռիւ մղել. Գերմանիան շահաւէտ գործ տեսաւ աննեկսիայի ժամանակ ստեղծված ճգնաժամի մէջ. նա ձեռք բերեց սերբիական շուկան և կատարեց պանգերմանիզմի երազանքը, դարձնելով Աւստրիային Գերմանիայի առաջաւոր ջոկատը. Նէօսլավիզմը, որ նպատակ ունի Ռուսաստանի օգնութեամբ հակադիր ույժ ստեղծել Գերմանիայի դէմ և ապահովել Աւստրիային գործողութեան ազատութիւնը, խորտակվեց: Հռետորը դիմում է Էրենտալին հարցնելով աննեկսիայի գործադրութեան եղանակների մասին և ասում է, որ առաջ նա Իզվօլսկիի վրա նայում էր իբրև կատաստրօֆայի պատճառի վրա, սակայն ռուսների բացատրութիւնից յետոյ անհրաժեշտ է պարզել ճշմարտութիւնը և երևան հանել եւրօպական փոփոխված քաղաքականութեան յանցաւորներին, որ չափազանց աննպաստ դարձաւ հէնց սլաւօնների համար:

(Հ. Գ.)

Վիեննա, 2 հոկտեմբերի

Կրամարժի ճառից յետոյ, արտաքին գործերի մասնաժողովի մէջ Բերնրէյտէրը յայտնեց, որ սխալ է ասել, թէ Աւստրիան կախումն ունի Գերմանիայից. երկու պետութիւնների բնական համերաշխութիւնը գտաւ իր փայլուն արտայայտութիւնը. ըստ երևոյթին, պատրաստվում է համաձայնութիւն Գերմանիայի, Աւստրօ-Ունգարիայի և Թիւրքիայի միջև. գաղափարը մեծ է, բայց յայտնի չէ, թէ ո՛րչափ նա արդէն հասունացել է և իրականացել: Հետևեալ նիստը վաղն է: (Հ. Գ.)

Վիեննա, 2 հոկտեմբերի

Աւստրիական պատուիրակութեան յանձնաժողովում, արտաքին քաղաքականութեան հարցերի վերաբերմամբ, Էրենտալ, պատասխանելով Կրամարժի ճառին, ասաց, որ միացման ճգնաժամի լուծման եղանակի ընտրութիւնը պէտք է թողնել պատասխանատու մինիստրին. աշխուժութիւնը [illegible] նպաստ մինիստրի քաղաքականութեան. եթէ մինիստրը նորից դրված լինէր նոյնանման դրութեան մէջ, նա նոյն ճանապարհը կընտրէր: Ինչ վերաբերում է Գերմանիայի հետ դաշնակցութեանը, հէնց դէպքերի սրութիւնը ապացուցեց 30 տարի առաջ սկսած այդ խաղաղ քաղաքականութեան կանօնաւորութիւնը: Իտալիայի վերաբերմամբ մինիստրը յայտնեց, որ երկու դաշնակից պետութիւնների կատարեալ միաբանութիւնը կը պահպանվի ապագայում էլ եւրօպական քաղաքականութեան մէջ, նոյնպէս և Մերձաւոր Արևելքում: (Հ. Գ.)

Վիեննա, 2 հոկտեմբերի

Պատասխանելով Կրամարժի հարցերին, Էրէնտալ յայտնեց, որ այն տեղը էկսպօզէում, որը յայտարարում է, թէ Աւստրիայի յարաբերութիւնները լաւ են դէպի բոլոր պետութիւնները, անկասկած վերաբերում են և Ռուսաստանին. միացման ճգնաժամը դժգոհութիւն առաջացրեց երկուսի մէջ, որոնք այժմ, պէտք է յուսալ, անցեալի շրջանն են անցել: Այն ցուցմունքների առիթով, թէ մի քանի ռուս լրագիրներ առաջվայ պէս շատ թշնամաբար են վերաբերվում Աւստրիային, Էրենտալ չէ կարծում, որ դրանից յետոյ կարելի լինէր եզրակացութիւն կազմել Ռուսաստանի կառավարչական ղեկավար և հասարակական շրջանների հայեացքների մասին: Էրենտալ ապա մատնացոյց է անում այս օրերս տեղի ունեցած ծանուցման վրա, որից երևում է, թէ բարձր շրջանները Ռուսաստանում ո՛րքան համամիտ են բարի հարևանական յարաբերութիւններ պահպանելու և ամրապնդելու միապետութեան հետ: Հռետորը կարծում է, որ ապագայում էլ կարելի կը լինի յուսալ, որ բարենպաստ զարգացում կը ստանան Աւստրիայի և Ռուսաստանի յարաբերութիւնները. այդ հանգամանքը նորից յիշվեց 1910 թւին կարծիքների փոխանակութեան ժամանակ Վիեննայի և Պետերբուրգի կաբինէտների միջև, երբ նպատակ կար վերականգնել բնական դիպլօմատիական յարաբերութիւններ: Երկու պետութիւններն էլ ցանկանում են խաղաղութիւնը և կարգը պահպանել: Մերձաւոր Արևելքի զարգացման նախկին շրջաններում դրութիւնը միշտ այդպէս չէր, սակայն միշտ աջողվում

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ԿԻՆԸ ԵՒ ՆՐԱ ԱՊԱԳԱՆ

(Սոցիալ-տնտեսական էտիւդ)

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԻՑ.—Անցեալ տարի մենք տպեցինք մեր էրիտասարդ աշխատակից Սուրխաթեանի մի շահեկան ուսումնասիրութիւնը կանանց հարցի մասին «Կինը եւ նրա ապագան» վերնագրով, որ տպուեց «Մշակի» №№ 161, 163, 164, 165, 166, 167, 168, 169, 170 եւ 171-ի մեջ. [illegible]

ՆԱԽԱԲԱՆ

Կանանց ազատագրման հարցը կազմում [illegible]

[illegible]

կայն գրականութիւնը չէ հակադրում դրանց հակոտնեայի անդրադարձումը. Նա նոյնպէս չէ անդրադարձրել իր մէջ այդ հակոտնեան: Սիրային խնդիրներում և արկածներում սեռերի անհրաժեշտ հաւասարութեան քաղցից այն կողմը նա չէ անցել: Հարցը սկզբունքային տեսակէտից ուսումնասիրութեան օբիէկտ չէ հանդիսացել:

Ներկայ ուսումնասիրութեամբ մենք ուզում ենք այդ ծանրակշիռ խնդիրը՝ հայ գրականութեան մէջ դնել իր արժանի բարձրութեան վրա: Այս էտիւդը իր բովանդակութեամբ բաղկացած է երեք մասից: Համառօտ քննադատական ակնարկին յաջորդում է պատմականը և ապա խնդիրը քննվում է ըստ էութեան: Քննադատականը ամփոփում է գրական չորս մեծութիւնների՝ սեռերի հաւասարութեան մերժման տեսութիւնը. պատմականը՝ ապացուցանում է խնդրի էվօլիւցիօն բնոյթը, իսկ երրորդ մասը հնարաւոր չափով շօշափում է կանանց ազատագրման հարցը սօցիալտնտեսական կառուցուածքի և մտաւոր ընդունակութեան ֆիզիօլօգիայի տեսակէտներից:

Իբրև հակասութիւնների խոշոր ժայթքումն, սեռերի աննորմալ հակադրութիւնը սօցիալական բարդ չարիք է. իբրև այդպիսին, նա ունի իր ծագման և զարգացման անխուսափելի շրջանները: Արձանագրել նրա լոկ ներկայիս ակնբեւ ճգնաժամն ու ըստ այնմ դիմել քննադատութեան՝ դա ուսումնասիրութիւն չէ: Երբ նա ծագման

ու զարգացման պրօցէսին է ենթակայ, ապա նա ունի անցեալ: Հարցի ուսումնասիրութեան մէջ առաջնակարգ ղեկավար պէտք է հանդիսանայ պատճառականութեան պրինցիպը: Ըմբռնելի երևոյթների մէջ մանրազնին անալիզն ու դիտողութիւնը պէտք է որոշեն առաջնակարգը երկրորդական ազդօններից: Պատճառաբանութեամբ շարահիւսված փաստերն ու երևոյթները պէտք է արձանագրվեն ուսումնասիրութեան ընդհանուր ֆօնի վրա. այդ ֆօնը պէտք է լինի ուսումնասիրողի աշխարհահայեացքը:

Ներկայ էտիւդի առաջին գլխով, որ իրապէս առաջին մասն է, հրապարակ են հանված այն բոլոր հիմունքները, որոնց վրա հանգչում է՝ առաջադրված հարցի վերաբերմամբ՝ ժխտող և յոռետես փիլիսօփայական միտքը: Դա մարդկային հասարակութեան իգական սեռի տեսակէտից յուսահատ, յոռի մտքի մի ծանր մղձաւանջ է, ուր չափաւոր ժխտողականութիւնը իր անընդհատ զարգացմամբ ծայրայեղ արհամարհանքի գաղափարն է հանդէս բերում:

Կոմս Տօլստոյի փիլիսօփայութեան հիմնական միտքը՝ կօնկրէտ մարդկայնութեան և վերացական գաղափարների անորոշ, երևակայական ձուլման մէջ է. մարդկութիւնը չը պէտք է անջատվի իր գիտակցութեամբ բնութեան «ամբողջութիւնից», չը նայելով որ միայն նա՝ առանձնացած մի «բաղխուսով» հնար է ունենում անկախօրէն գիտակցել արտաքին աշխարհի և իր «ես»-ի միջև եղած յարաբերականութիւնը: Նա, ըստ Տօլստոյի, պէտք է ձուլվի, տարրալուծվի իդիլլիական բնաշխարհում, անելով իր մէջ դէպի անորոշ անհասանելի բնազդական ձգտումը... Դա փիլիսօփայի առաջադրած՝ մարդկային հասարակութեան մէջ բնութեան վերաբերմամբ «սֆինքսային» գիտակցութեան պահպանման պօստուլատն է: Այն դիֆֆերենցիացիան, որ կատարվում է բնութեան և մարդու մէջ՝ այդ վարդապետութեան հիմնական գաղափարի տեսակէտից, բացասական երևոյթ է. կեանքի վեհագոյն ներդաշնակութիւնը՝ հէնց այդ «ամբողջացումն» է: Սակայն պրօգրէս է այդ «ամբողջացումն» ու ներդաշնակութիւնը. հնարաւո՞ր կացութիւն է, վերջապէս, բնութեան և կեանքի մէջ «ամբողջացման» այդ պահանջը... Բնական գիտութեան նորագոյն դիսցիպլինները մեզ ուսուցանում են, որ պրօգրէսի և առաջադիմութեան արբաղխուխ իմպուլսը՝ շերտաւորման, դիֆֆերենցիացիայի պրօցէսն է, «ամբողջացման» ծայրայեղ հակադրութիւնը: Եւ հասարակական կեանքի առաջադիմութեան ապագայի կենսունակութիւնը պէտք է որոնել ո՛չ թէ ներդաշնակութեան մէջ, այլ աններդաշնակութեան, դիսհարմօնիայի: Ներդաշնակութեան և ամբողջացման վարդապետութիւնը կարող էր վերերեվել գուցէ այն դէպքում, երբ անդառնալի կերպով հրապարակ նետվէր, գուցէ և նետվի մի օր՝

է լուծել տարաձայնութիւնները և վերականգնել բարեկամական յարաբերութիւնները երկու կայսրութիւնների միջև: «Դա և իմ նպատակն է,—ասաց Էրէնտալ,—և ես կարծում եմ, որ կարող եմ յոյս դնել, որ ինձ կը հասկանայ և կատարեալ համակրութեամբ կը վերաբերվի բարձր ժողովը»: Ապա Էրէնտալ ասաց, որ արևմտեան պետութիւնների հետ հաստատվեցին գոհացուցիչ յարաբերութիւններ: Շօշափելով նէօսլավիզմը, մինիստրը յիշեցրեց նէօսլավիզմի պարագլուխներին օտար պետութիւնների ներքին գործերում չը միջամտելու հիմնական միջազգային սկզբունքը: Վերջում Էրէնտալ ասաց, որ գոհացուցիչ են յարաբերութիւնները Սերբիայի հետ, որի հետ հէնց նոր կապվեց առևտրական դաշնագիր և չորս պայմանագիր՝ հիւպատոսական գործի, իւրիսդիկցիայի, նաւագնացութեան և յանցաւորներին յանձնելու մասին: (Հ. Գ.)

—

Վիեննա, 2 նոյեմբերի

Արտաքին գործերին վերաբերեալ յանձնաժողովում հրապարակ, առարկելով Էրէնտալին, ապացուցանում էր, որ միացման եղանակը դաշնագրի խախտումն էր (... ապա ապաւաղված է): Աւստրո-Ունգարիան ենթարկված է Գերմանիային ճարպիկ ձևերով: Գերմանիան հաւատացնում էր, որ նա չէր սպառնում Ռուսաստանին, իսկ Վիլհէլմ կայսրը նորերս ասում էր Վիէննայում, որ Գերմանիան փառաւորապէս զինված պաշտպանեց դաշնակցին: Ի զուր Էրէնտալ հերքում է նէօսլավիզմի սկզբնական քաղաքական բնաւորութիւնը: Կրամարժի հետ խօսակցութիւնից Էրէնտալին յայտնի էր, որ նէօսլավիզմի քաղաքական նպատակն էր աւստրո-ռուսական յարաբերութիւնների ամրապնդումը, որպէս զի Աւստրո-Ունգարիան, որպէս այժմ, Գերմանիայի ֆօրպօստը չը դառնայ: Վերջը Կրամարժ բողոքում է իրան սևացնելու փորձերի դէմ Պետերբուրգում, ակնարկելով, որ իբր թէ նա անլօյալ է եղել ռուսական միապետութեան վերաբերմամբ. ընդհակառակը, հռետորը միշտ պախարակում էր ռուս ազատամիտներին, ասելով՝ որ նրանք փչացնում են գործը՝ դիմադրութիւն կազմելով Նորին Մեծութեանը, և ոչ դիմադրութիւն Նորին Մեծութեան համար: (Հ. Գ.)

—

Վիէննա, 3 նոյեմբերի

Արտաքին գործերի մասնաժողովի մէջ Էրէնտալը յայտնեց, որ Սանջակի երկաթուղու նախագիծը սոսկ տեխնիքական հարց է: Երբ Բօսնիայում կաւարտվի հարաւային երկաթուղիների կառուցումը, ինքնըստինքեան առաջ կը գայ նրանց սերբիական և թիւրքական գծերի հետ կապելու խնդիրը: Թիւրք-յունական երկաթուղագծերը միացնելու առիթով Էրէնտալը չէ հասկանում, թէ ինչու Աւստրո-Ունգարիան առաջարկեց այդ նախագիծը Կ. Պոլսում: (Հ. Գ.)

ԵՐԿԱԹՈՒՂԱՅԻՆ ԲԱՆՒՈՐՆԵՐԻ ԳՈՐԾԱԴՈՒԼԸ ՖՐԱՆՍԻԱՅՈՒՄ

—

Պարիզ, 2 նոյեմբերի

Ցուցմունքներ կան, որ անիշխանական տարրերի շրջանում եռանդուն ագիտացիա է մղվում. նրանք գնում են շատ ատրճանակներ և զգեստներ: Խօսում են Շարբոլ նոր նաւահանգստի մասին, ուր ոստիկանութիւնից որոնվող տարրերը փորձում են թագնվել իշխանութիւններից: Այս դէպքում կառավարութիւնը ձեռք կառնէ դիմադրութեան կտրուկ միջոցներ:

Հարաւային երկաթուղիների վրա այսօր բազմաթիւ ծառայողներ ծառայութեան չեկան: Տուլուզում կանգ առաւ բոլոր ապրանքների գնացքների երթևեկութիւնը: Հարաւային գծի միւս քաղաքներում գործադուլն առ այժմ զգալի չէ: Մինիստրների խորհրդում Միլիէրանը յայտնեց, որ մարդատար գնացքների երթևեկութիւնը հիւսիսային գծերի վրա կրկնապատկվեց սեպտ. 30-ի երեկոյից: Եկան շատ գնացքներ ուշեսահեղենով: Առաւօտեան Պարիզում բացակայ էր երկաթուղային ծառայողների միայն 8%-ը: Հաղորդակցութիւնը արքունի երկաթուղագծի վրա արագութեամբ վերականգնվում է:

Նիստի ժամանակ Բրիանը նամակ ստացաւ գործադուլային կօմիտէից: Կօմիտէտը խնդրում է պատասխանել ներքին գործերի մինիստրին գրված նամակին, որի մէջ տեղեկացվում է, թէ կօմիտէտը պատրաստ է նրա և երկաթուղային ընկերութիւնների հետ ընդհանուր բանակցութիւններ սկսել: Մինիստրների խորհուրդը որոշեց հաղորդել կօմիտէտին, որ պատրաստ է երկաթուղային ընկերութիւններին տեղեկացնել ծառայողների ցանկութեան մասին, նաև յայտնել ծառայողներին ընկերութիւնների պատասխանը և ընդունել շահագրգռված կողմերի առարկութիւնները, որպէս զի հարցը լուծում ստանայ:

Գործադուլաւորները ժողովվեցին Մօնմարտրում՝ ցոյցեր կազմելու համար, սակայն Կլիշի հրապարակը գնալու ժամանակ ճանապարհին ցրվեցին ոստիկանութեան և ժանդարմների ստիպմամբ: Ընդհարման ժամանակ մի ժանդարմ վիրաւորվեց շշով: Ոստիկանապետը ձեռքը կոտրեց: Մի քանի ցուցարարներ և ոստիկաններ թեթև վիրաւորվեցին:

Կայացաւ երկաթուղային ծառայողների արտակարգ բազմամարդ ժողովը՝ բողոքելու զինուորական ծառայութեան կանչելու դէմ: Մի քանի սօցիալիստ-պատգամաւորներ, ի թիւս որոց Ժօրէսը, իրանց ճառերում ցասումով յարձակվեցին կառավարութեան վրա: Ընդունվեց բանաձև, որով յայտարարվում է, թէ սօցիալիստները համերաշխ են երկաթուղային ծառայողների հետ, նաև կշտամբվում են երկաթուղային ընկերութիւններն և կառավարութիւնը, առաջիններն՝ ագահութեան համար, երկրորդը՝ բանւորներին գործադուլ անելու իրաւունքից զրկելու համար: Ժողովը վերջանալուց յետոյ տիրում էր գրգռված տրամադրութիւն: Ոստիկանութիւնը ցրեց ամբոխը, որ շարունակ երգում էր մարսելիէզ: Մի փողոցում կրակեցին երկու անգամ ատրճանակից, բայց ոչ ոք չը վնասվեց: Կէս գիշերին հանգստութիւնը վերահաստատվեց:

Մինիստր-նախագահը յայտնեց Սէնի նահանգի պատգամաւորներին, որ նա չէ ընդունում գործադուլային կօմիտէտի գոյութիւնը և համաձայն է բանակցել միմիայն երկաթուղային ծառայողների ընտրեալ ներկայացուցիչների հետ: Արևելեան երկաթուղու ընկերութիւնը հրատարակեց, որ գործադուլը բոլոր գծերի վրա աւարտվեց: Պաշտօնական ազդարարութիւնը վկայում է, որ զգալի հանգստութիւն է տիրում այժմ հիւսիսային և արևմտեան երկաթուղագծերի և Պարիզ-Լիոն-Միջերկրական ծով գծի վրա: Օրլէանի գծի վրա 781 ծառայողներից 564-ը աշխատանքի կպան: Հարաւային գծերի վրա, չը նայած գործադուլին, ծառայութիւնը շարունակվում էր:

Ներքին գործերի մինիստրութեան մէջ կարծում են, որ իշխանութիւնները գտել են մի ընդարձակ ծրագրի հետքը, որ նպատակ ունէր Պարիզում քանդել բեւեռը, կամուրջները: Զօրքերով սպառնացող տեղեր դրաւելն ի չիք դարձրեց ծրագրի իրագործումը: Մինիստրութիւնը յոյս ունի մօտիկ ապագայում երևան հանել և խստագոյնս պատժել գլխաւոր նախաձեռնողներին և դրդիչներին:

Դերէյլ կայարանի մօտերը պայթեց մի ռումբ, որ վնաս չը պատճառեց. Կալէ-Պարիզ արագ գնացքը բռնվեց պայթումի տեղից մի կիլօմետր հեռաւորութեան վրա:

Երկաթուղային ընկերութիւնների վերատեսուչները յայտնեցին Միլիէրանին, որ նրանք պատրաստ են ոչ ուշ, քան մինչև 1911 թ. յունվարի 1-ը, նշանակել Պարիզում ապրող բոլոր երկաթուղային բանւորներին մինիմալ վարձատրութիւն օրական 5 ֆրանկ:

Դրութիւնը գլխաւոր գծերի վրա լաւանում է հետզհետէ: (Հ. Գ.)

—

Պարիզ, 3 նոյեմբերի

Բրիանը հաղորդեց երկաթուղային ծառայողների պատգամաւորութեան, որ կը խօսէ իր կօլէգ մինիստրների հետ, որպէսզի բանակցութիւններ սկսվեն երկաթուղային ծառայողների և երկաթուղային ընկերութիւնների միջև. ասաց, որ թոյլ է տալիս խօսել այդ մասին, քանի որ գործադուլը վերջացած է համարում:

Քարտաշները որոշեցին շարունակել գործադուլը: Մի շինութեան վրա աշխատող բանւորներին աշխատանքից յետ կասեցնելու փորձին ընդհարում տեղի ունեցաւ ոստիկանութեան հետ, որի վրա սկսեցին քարեր նետել: Ոստիկանութիւնը սուր մերկացրեց: Շատ վիրաւորվեց մի ցուցարար, թեթև՝ 3 ոստիկաններ: Շատերը ձերբակալվեցին: Սենտ-Էտիէնում կայացաւ միտինգ երկաթուղային ծառայողներին զինուորական ծառայութեան կանչելու դէմ բողոքելու նպատակով. եկաւ ոստիկանութիւնը, որի վրա կրակ բացին ատրճանակներից: Վիրաւորվեցին ոստիկանութեան առաջնորդը և 3 ցուցարարներ: Կայարան դիմելիս ցուցարարները ծեծելով մահվան դուռը հասցրին մի մեքենավարի օգնականի:

Հասարակական աշխատանքների մինիստրութիւնը պաշտօնապէս վկայում է, որ գործադուլը թուլացել է հիւսիսային և արևմտեան արքունի երկաթուղիների վրա: Գործադուլը կարելի է վերջացած համարել: Հիւսիսային կայարանում ծառայութիւնը նոյեմբերի 2-ից ընթանում է նօրմալ. (Հ. Գ.)

—

Պարիզ, 2 նոյեմբերի

Հիւսիսային երկաթուղիների ընկերութիւնը յայտարարում է, որ Ֆրանսիայի հաղորդակցութիւնը Անգլիայի, Բէլգիայի և Գերմանիայի հետ նորից վերականգնվեց: (Հ. Գ.)

—

Բերլին, 2 նոյեմբերի

Պոտսդամի կայարանում դէպի Պարիզ Կեօլնի վրայով, տոմսակներ չեն վաճառում: (Հ. Գ.)

—

Մարսէլ, 3 նոյեմբերի

Երկաթուղային ծառայողները որոշեցին գործադուլ անել: (Հ. Գ.)

ՎԵՐՋԻՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

—

Պետերբուրգ, 3 նոյեմբերի

Պալատի մինիստրի հեռագիրը. «Այսօր Թագաւոր Կայսրը Օգոստափառ Աղջիկների հետ բարեհաճեց պատարագ լսել Նաւէէյմի ուղղափառ եկեղեցում»: (Հ. Գ.)

—

(Հեռագրով)

Էջմիածին, 2 նոյեմբերի

Ճեմարանի աշակերտները բողոքեցին դպրոցի վարչութեան մի քանի կարգադրութիւնների դէմ, բացի սաների ազատութիւնը չը սահմանափակողներից, և պարապմունքները դադարեցրին: Վարչութիւնը չը յարգեց պահանջները և ուլտիմատում դրեց՝ կամ հնազանդվել կարգադրութիւններին, կամ հեռանալ ճեմարանից:

Դասադուլը շարունակվում է: Աշակերտներին միացան նաև լսարանների ունկնդիրները:

Այսօր աշակերտների կողմից մի պատգամաւորութիւն գնաց Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի մօտ՝ խնդրելու Վեհափառի բարձր ուշադրութիւնը:

Մանրամասնութիւնները նամակով:

—

Պարիզ, 2 նոյեմբերի

Բրիանը երկրագործութեան դեպարտամենտի վերատեսչի հետ խորհրդակցելուց յետոյ պատրաստեց մի հրովարտակ, որ իրաւունք է տալիս ներմուծել ամերիկական զետոնախնձոր բացառապէս կերակուրի մէջ գործածելու համար: Նաև թոյլ է տրվում ներմուծել եղջիւրաւոր անասուն Մարօկկօյից:

Հացի շուկաներում գները իջան:

(Հ. Գ.)

—

Պետերբուրգ, 2 նոյեմբերի

Պետական Դումայի նիստերի դահլիճի վերին մասի նորոգութեան աշխատանքներն աւարտվեցին: Նոյեմ. 8-ին կօծվեն նոր շինութիւնները: Ընդհանուր ժողովը կը բացվի նոյեմ. 15-ից: (Հ. Գ.)

—

Բագու, 2 նոյեմբերի

Թիֆլիսի Նաւթարդիւնաբերական ընկ. պահեստներում, Բիբի-Էյբաթում, ոստիկանութիւնը երևան հանեց մեծ քանակութեամբ փամփուշտներ, սնդիկ, ռումբեր պատրաստելու ուրիշ պարագաներ, ատրճանակի գնդակներ և փամփուշտներ: Պահեստի կառավարիչ Աղամալեանը ձերբակալվեց:

Մի նաւի խուզարկման ժամանակ խեղդվեցին 11 մարդ, չորսին ազատեցին: (Հ. Գ.)

—

Թէմիր-Խան-Շուրա, 2 նոյեմբերի

Զելիմ-խանին բռնելու համար դաղըստանեան գնդին օգնութեան ուղարկվեցին դարձեալ 300 զինւոր:

(Հ. Գ.)

—

Ջիբրալտար, 3 նոյեմբերի

Հրաման տրվեց խստագոյն հսկողութիւն ունենալ նահանգապետի պալատի վրա, ուր գտնվում են Մանուէլ թագաւորը և թագուհիները: Լուրերի համաձայն՝ զօրքերը բոլորովին կազմ ու պատրաստ են: (Հ. Գ.)

—

Պարիզ, 2 նոյեմբերի

Եկաւ ֆինանսների մինիստր Կօկօվցեվը: «Էկօնօմիստը» ողջունելով Կօկօվցեվի գալը՝ կտրականապէս հերքում է այն լուրերը, թէ Ռուսաստանը մտադիր է փոխառութիւն կնքել Ֆրանսիայում: (Հ. Գ.)

—

Բերլին, 3 նոյեմբերի

«Լօկալ-Անց.» կարծում է, որ Պոտսդամի տեսակցութիւնը միայն կը նպաստէ նախկին թիւրիմացութիւնները պարզելուն և վերացնելուն, բայց միապետները առիթից կօգտվեն, որպէսզի վստահելի խօսակցութեան մէջ քննեն օրվայ քաղաքական հարցերը: (Հ. Գ.)

—

Մադրիդ, 3 նոյեմբերի

Պատգամաւորների պալատում Կանալէխասը յայտնեց, որ ուժեղ հակահայրենասիրական ագիտացիա է մղված զօրանոցներում, ուր ցրում են յեղաշրջում առաջ բերելու նպատակով բազմաթիւ թռուցիկներ: Այդ ձգտումները ճնշելու համար ձեռք կառնվեն բոլոր օրինական միջոցները: (Հ. Գ.)

—

Բելգրադ, 2 նոյեմբերի

Գահաժառանգ արքայորդի Ալեքսանդրը գիշերը քնեց 4½ ժամ: Երէկ ցերեկով նա յոգնածութիւն էր զգում: Երէկվայ երեկոյից երևաց կարմրուկ, որ այսօր սաստկացաւ: (Հ. Գ.)

—

Բելգրադ, 3 նոյեմբերի

Գահաժառանգը օրը անցրեց հանգիստ. մի քիչ կերակուր կերաւ: Վաննա ընդունելուց յետոյ տաքութիւնը 40,6 աստիճանից իջաւ 38,7°-ի: (Հ. Գ.)

—

Աթէնք, 2 նոյեմբերի

Թագաւորը խորհրդակցեց Մավրոմիխալիսի և Վէնիզէլոսի հետ: Լուրերին նայած, Էսէլինգին կը յանձնարարվի կաբինէտ կազմել: Հերքվում են այն լուրերը՝ իբր բանակցութիւններ են վարվում Թիւրքիայի և Յունաստանին հաշտեցնելու մասին: (Հ. Գ.)

—

Աթէնք, 3 նոյեմբերի

Թագաւորը յանձնարարեց Վէնիզէլոսին կաբինէտ կազմել: Վէնիզէլոսը մի քանի օր ժամանակ խնդրեց պարլամենտի տրամադրութեան հետ ծանօթանալու համար: (Հ. Գ.)

—

Լոնդոն, 2 նոյեմբերի

Հավաննայից Րէյտէրին հեռագրում են, որ ուրագանը մեծ աւերածութիւններ է գործել մի քանի նահանգների ծխախոտի անկարաններում:

(Հ. Գ.)

—

Լոնդոն, 2 նոյեմբերի

Թագաւորը այսօր ընդունեց Օրլէանի դքսին: (Հ. Գ.)

—

Բուխարէստ, 2 նոյեմբերի

Սինայ եկաւ նիդէրլանդական թագուհու մայրը՝ Էմման, որին կայարանում դիմաւորեց ռումինական թագուհի Ելիզավէտան: (Հ. Գ.)

—

Սիմլա, 2 նոյեմբերի

Ի պատիւ փոխարքայ Լորդ Մինտօնի տուած վերջին ճաշի ժամանակ Մինտօնը յայտնեց, որ ապստամբական ագիտացիան բնաւ չէ վերջացել, սակայն նա հաստատ հաւատացած է, որ կառավարութիւնը կը տանէ յաղթանակը: (Հ. Գ.)

—

Պ ե տ ե ր բ ո ւ ր գ.—Պետական Դումային ներկայացվեց մի օրինագիծ, որով առաջարկվում է յատկացնել 7 միլիօն ռուբլի յատկացնել ժողովրդական կրթութեան համար: («Б.»)

—

Մ օ ս կ վ ա.—Բնակարան վարձողների ընկերութիւնը առաջարկութիւն ստացաւ ընդունել մի խոշոր գումար էժանագին բնակարաններ կառուցանելու համար: («Б.»)

—

Մ ա դ ր ի դ.—Այժմեան պրեմիէր - մինիստր Կանալէխասը կորտէսներում յայտնեց, որ Սպանիան պէտք է նոյնիսկ ուժով քաղաքականութիւն մտցնէ Մարօկկօյում: Այս յայտարարութիւնը յուզմունք ձգեց ձախակողմեանների մէջ: («Б.»)

—

Բ ր ի ւ ս ս է լ.—Գերմանական կայսր Վիլհէլմի գալստեան առիթով ձեռք են առնըվում բացառիկ միջոցներ: («Б.»)

—

Կ օ պ է ն հ ա գ է ն.—Այստեղ այն կարծիքն է տիրում, թէ յունաց թագաւորը կը հրաժարվի գահից: («Б.»)

—

Բ ե ր լ ի ն.—Բերլինի համալսարանի յօբելեանական հանդէսները սկսվեցին կայսրի ճառով, որը փառաբանում էր համալսարանի համաշխարհային նշանակութիւնը և առանձին ոգևորութեամբ խօսում էր Բերլինի համալսարանի մասին, որպէս պրուսական, գերմանական հիմնարկութեան մասին, որի կոչումն է սերմանել գերմանական ոգին և բարքերը: Կայսրը յայտնեց, որ գիտութիւն ունի սահմանել համալսարանական դասատուութիւնից անկախ, զուտ գիտական հետազօտութեան ինստիտուտներ: Նա այդ նպատակի համար դանազան նուիրատուութիւններից 10 միլիօն ունի: Բացի դրանից շատ խոշոր նուիրատուութիւններ են եղած Բերլին քաղաքից և մասնաւոր անձերից: Հանդիսաւոր ակտի վերջը արտասանվեցին ողջոյնի ճառեր բոլոր երկիրների համալսարանների ներկայացուցիչների կողմից: Պետերբուրգի համալսարանից խօսեց րէկտոր Գրիմ: («Р. В.»)

—

Վ ի է ն ն ա.—Աւստրիայի բոլոր համալսարանների րէկտորները գնացին Բերլին ներկայ լինելու յօբելեանին: Բերլինի համալսարանին նոյնպէս ուղերձ է մատուցանում Լվօվի համալսարանը «Գերմանիայի գիտութեան» ծառայութիւնների համար գերմանացիների առաջ: («Р. В.»)

ԹԻՒՐՔԻԱ ԵՒ ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆ

—

Թէհրան, 3 նոյեմբերի

Ամենուրեք խոշոր անկարգութիւններ են: Ոստիկանութեան հետ ընդհարումների ժամանակ սպանվեցին և վիրաւորվեցին մի քանի մարդ: Ոստիկանապետը փախաւ: Ղօչանում ճակատամարտ է: Բախտիարները մի քանի անգամ ջարդ են կրել: Սպահանից նրանց համար ուղարկել են մի թընդանօթ: (Հ. Գ.)

—

Ուրմիա, 3 նոյեմբերի

Փիւղացիների մի պատգամաւորութիւն եկաւ ուղղափառների միսսիան և խնդրեց պաշտպանութիւն անկարգապահ պարսիկ ձիաւորների դէմ:

(Հ. Գ.)

—

Թէհրան, 2 նոյեմբերի

Մայրաքաղաքը լի է Մազանդարանից փախած զինուորներով: Կառավարական զօրքերի պարտութիւնը լիակատար է: Էմիր-Ազամը, հալածվելով Մուկկէրէմից, մօտենում է Թէհրանին: Մայրաքաղաքում տիրում է յուզված տրամադրութիւն: Տեղի են ունենում բազմամարդ ժողովներ Սպասալարի մզկիթում, նաև մուշտէիդ Սադր-ուլ-Ուլէմի տանը: Պահանջում են՝ որ կաբինէտը հրաժարական տայ: (Հ. Գ.)

—

Կ. Պոլիս, 3 նոյեմբերի

Ամբողջ մամուլը, քննելով Էրէնտալի ճառը, շնորհապարտ է, որ Աւստրիան համակրում է Թիւրքաց նոր րէժիմին: Միայն «Սաբահը» մատնանշում է, որ մեծ սխալ կը լինի հաւատալ Էրէնտալի խօսքերին և ընկնել եռապետեան դաշնակցութեան գիրկը:

(Հ. Գ.)

—

Կ. Պոլիս, 2 նոյեմբերի

Եկաւ արձակուրդից դեսպան Չարիկօվը: (Հ. Գ.)

—

Թ ա ւ ր ի զ.—Զորս կողմից լսվում են յուզիչ լուրեր: Շատ ճանապարհներ այժմ անապահով են: Երկրում սկսվում է մի տեսակ անիշխանութիւն: Տրամայրութիւնը ճնշված է:

ՊՈԼՍԱԿԱՆ ՆԱՄԱԿՆԵՐ

Կ. Պոլիս, 24 սեպտեմբեր

Քանի մը օր բայրամ, ու հրապարակի վրայ դադար մը օրուան ամենաչերմ հարցերուն՝ փոխառութեան և թիւրք-ռումէն գինակցութեան: Այսօր կը սկսին դարձեալ: Փոխառութեան հարցը ամեն ձև, ամեն գոյն առաւ և գուցէ շարունակէ նոր և-

—

մարդկային հասարակութեան ծերութեան շրջանը. յիրաւի նիրվանայի գաղափարը այս դէպքում ըստինքեան պիտի հանդէս գայ նրա մէջ... Այս հիման վրա Տօլստոյի փիլիսօփայութիւնը կօնսերվատիվ է, նա պահանջում է մարդկութեան գրանդիօզ յետաշրջումը, վերադարձ դէպի նախապատմական իդիլլիա, որ և նրա տեսակէտից է ձուլումն ու «ամբողջացումն» բնութեան հետ... Նա պահանջում է ընդմիշտ հրաժարվել այն դիֆֆերենցիացիայից, որով օժտված է մարդկային բնութիւնը իրերի բնական ժեշտ դրութեամբ: Սակայն դա խիմերա է. օրգանական զարգացման պրօցէսի բաւդ անիւների շրջապտոյտը անհնարին է յետ դարձնել... Տերտաւորման պրօցէսը մարդկային կեանքի առաջադիմութեան աղբիւրն է. որքան միաձոյլ է անհատական հասարակական հոգեկան աշխարհը, այնքան յետադէմ է նա իր ամբողջութեամբ: Եւ սակայն երբ շերտաւորված է նրա այդ աշխարհը, երբ մաքի և զգացմունքի, զգացմունքի և բնազդի միջև սահմանները ընդգծված են խստօրէն, ապա դա ապացոյց է, որ հասարակական կազմակերպութիւնը օժտված է կուլտուրական բարդ կառուցուածքով: Ըստ որում դէպի նիրվանա, դէպի հովւական պարզութիւն հրաւիրող վարդապետութիւնը միանգամայն պէտք է ժխտէ հասարակական բարձր կազմակերպութեան գաղափարը, ժխտէ հոգեկան-մտաւոր դիֆֆերենցիացիան, հրաժարվի գիտութիւնից, հրաժարվի նաև բնաշխարհի էութեան գիտակցութիւնից:

Այն շերտաւորման պրօցէսը, որի մասին մենք շեշտեցինք, խոշոր դեր է խաղում սեռերի փոխադարձ յարաբերութիւնների տեսակէտից. կանգնեցնել այն առաջադիմութիւնը, որով պայմանաւորված է այդ յարաբերութիւնների մեղմացումն ու սեռերի հաւասարարժէք գնահատութիւնը, բնութիւնից, զարգացման օրէնքից և գիտութիւնից բղխող ուժերի դէմ յայտարարված ապարդիւն մաքառումն է:

Միևնոյն ուժերի դէմ չարաչար մեղանչում է Շօպէնհաուէրի և Նիցշէի փիլիսօփայութիւնը: Անհաւասարութեան այն գաղափարը, որ արծարծվում է թէ մէկի և թէ միւսի կողմից, ճակատագրապէս կապված է նոյն յոռի և ժխտող մտքի հետ: Շատ հին է սակայն անհաւասարութեան այդ գաղափարը. նրա ծնունդն ու պատուաստումը սոցկական ինստիտուտի անհրաժեշտութեան վաղեմի գաղափարն է, որի փիլիսօփայական հիմունքները խորապէս թափանցել էին անթիք Պլատօնի և Արիստօտէլի գրական ժառանգների մէջ:

Վէյնինգերի մասին ներկայ աշխատութեան մէջ խօսված է բաւական հիմնական կէտերի նկատմամբ. կրկնակի շեշտելը պէտք է համարել աւելորդ: Յուրխաթեան

(Կը շարունակվի)

բնոյթներ ու նոր երանգներ առնելու։ Օսմ. բանկը, բոլոր հնարքներով զինուած, ցարդ ուզեց, հին ձևով, իր խնամակալ-միջնորդի դերը պահել։ Ելևմտական մինիստրը, իր ընդգրկած ազատագրական սկզբունքներով, պիտի ջանար իր բոլոր միջոցները գործ դնել՝ վերջապէս ազատուելու հոգաբարձու խնամակալի ազդեցութիւններէն՝ թոյլ չտալու, որ փոխառութեամբ ձեռք բերուած դրամը, տակաւին պետական գանձին մէջ չմտած, կարևոր գեղջ մը կրէ։ Կռիւը, այս ուղղութիւնով, յայտարարուած էր, այդ դրութիւնով մղուեցաւ։ Հիմա պիտի սպասենք տեսնել, թէ ինչ պիտի ըլլայ վախճանը։

Ֆրանս. դեսպանատան տուած լուրերէն մասամբ կը հասկցուի, թէ օսմ. բանկը տեղի պիտի տայ ելմտական մինիստրի պահանջներուն։

Թիւրք-բուլղէն զինակցութիւնը, որու վրայ շատ կը խօսուի, տակաւին ստուգուած չէ՝ թէ իրապէս գոյութիւն ունի՞ կամ ոչ։ Բայց, ինչ ալ ըլլայ, կան ինչ-որ բաներ, խաղ կամ դաւ։ Այս երկու դրեթէ դրացի պետութեանց մէջ լաւ յարաբերութիւններ արդէն գոյութիւն ունին։ Համիդի օրով մանաւանդ՝ բուլղէն կառավարութիւնը այնքան հաւատարմական հաւաստիքներ տուաւ, որ ամեն զոհողութիւն յանձն առաւ Ելդըզի քաղաքականութեան հաճոյ ըլլալու։ Մինչ Բուլգարիա իր դուռները կը բանար հայ փախստականներու, իր այդ դրացին փակեց ոստիկանական խիստ հսկողութիւնով ամեն մուտք հայերու առջև և, անգամ մը, նոյնիսկ թոյլ չտուաւ, որ Եւրոպայի հայերու առաջնորդ սրբազանը, Գէորգ եպիսկոպոս Ութուճեան, մտնէ Բուլղէշ, ու ետ դարձուց զանի։

Այդ հաւատարիմը, վաղուց բարեկամ, այսօր իր ձեռք կերկնցնէ սահմանադրական Թիւրքիոյ աւելի լուրջ պայմաններով՝ զինակցութեան, բալկանեան շփոթութեանց մէջ օժանդակ մը ըլլալու Թիւրք բանակին Բուլգարիոյ դէմ։

Թէ որքան օգտակար է այդ բանը սահմանադրական Թիւրքիոյ, որոշ կերպով որքան ալ կարելի չըլլայ մեր դիւանագէտներուն հաշիւը ըմբռնել, միայն սա յայտնի եղաւ, որ Բուլգարիա իրաւունք ունեցաւ ճշդել իր դիրքը մեր քաղաքականութեան մասին. զգալի ցրտութիւն մը պիտի միայ երկու անմիջական դրացի երկիրներու դիւանագիտական ուղեղներու մէջ։ Աւելին կայ։ Մակեդոնիոյ մէջ բուլղարներ և վալախներ սկսան որոշ դիրքեր բռնել. շփոթութիւնը անտարակոյս կաւելնայ հետզհետէ։

Պոլսի մամուլին մէջ ազատական թերթերը, որոնք չեն տարուիր օրուան հոսանքներէն, երկրին համար օգտակար չեն համարիր թեթև դիւանագիտութիւնները, և նախամեծար կը դատեն չէզոքութիւն աւերակ երկրի մը համար, որ շինուելու պէտք ունի։ Պիտի օգտուի՞ն մեր դիւանագէտները այդ կարծիքներէն, չենք գիտեր. այժմ կը զբաղին Ֆրանսայէն եկած ցուրտ հովերով։

Իսկ մամուլի մէջ ազգայնամոլ մասը հաճոյք կը զգայ փաղաքշելու աւերոխային կիրքերը, և իր օրուան ընթերցողներուն թիւը կը շատցնէ, բան մը՝ որ մեծ շահ մը կը նկատուի։

Խոլերան, իր շարժումներուն նայելով, շատ տրամադիր չերևիր մեծ յաղթանակներով զբաղելու Պոլսի մէջ. եղած դէպքերն ու մահերը շատ աննշան են։ Վարակուած նահանգներն են Կարին, Տրապիզոն. առաջինին մէջ սկսած է թուլանալ, մանաւանդ կեդրոն քաղաքին մէջ, անշուշտ ձեռք առնուած զգուշական միջոցներուն համար. շրջակայ գիւղերը եթէ օգտուին, ատ պիտի ըլլայ միմիայն օդին ու ջրին շնորհիւը։ Տրապիզոնի մէջ ի սկզբան բաւական սպառնալից երևցաւ։ Բարեբաղդաբար, սակայն, վերջին լուրերը զոհերու և դէպքերու մեծ թիւ չեն բերեր։

Խոլերայի միկրօբներէն աւելի վնասակար են Մուշի մէջ քիւրդական ոճրագործութիւնները, որոնք, թէև ցանցառ թիւով, չեն դադրիր ու երևան կուգան զանազան աւերթներով ու տեսակ տեսակ ձևերով։ Պատրիարքը դիմում կընէ, ներքին գործերու մինիստրը խոստում կուտայ, հրահանգներ կը ղրկէ, ու դեռ ոչինչ։

Պարլամենտի անդամներ Գ. Զոհրապ և Գ. Կարապետեան՝ դիմելով Թալէաթ բէյի՝ դիտողութիւններ ըրած են Մուշի մէջ կատարուած սպանութիւններու, խոշտանգումներու, թալանի և ընդհանրապէս տիրող անհամաձայնութեանց մասին։ Գ. Զոհրապ ըսած է, թէ դիտելով դէպքերու կրկնութիւնը՝ մարդ ակամայ կը փորձուի կարծել, թէ չար ձեռք մը կը գործէ այնտեղ։ Մինիստրը ինքն ալ զարմացած է՝ խոստանալով նոր ազդու հրահանգներ տալու Բաղէշի նոր կուսակալ Հակկը բէյի, որ այս օրերս կը հասնի իր պաշտօնատեղին։

Յէնէքի պատրիարքը յորդոր տուած է նահանգային միտրոպոլիտներուն իրենց թեմերը դառնալու։ Իսկ սինոդականները չեն հաւանած պատրիարքին այդ ուղղութեանը, և, ընդհակառակն, դիմում ըրած են պատրիարքին թոյլտուութիւն ձեռք բերելու Բ. Դռնէն՝ ազգային ժողով գումարելու։

Հելլէններու դէմ խստութիւնները օրէ օր կաւելնան. ձերբակալութիւններ և վտարումներ կը շարունակուին։ Յոյն դեսպանը դիտողութիւններ կը ներկայացնէ, բայց կառավարութիւնը շատ տրամադիր չէ ականջ կախելու։

Յոյներն ալ կընեն ինչ որ կուգայ իրենց ձեռքէն. զուտ յունական թատրոններ կուտան, կը ծափահարեն հելլէն դերասանուհիները, յունական ժապաւէնները, զինանշան կրող լաթի կտորները։ Ոստիկանութիւնը կը հասնի, ընդհարումներ, բողոքներ տեղի կունենան։ Ամեն պարագայի մէջ՝ կը տուժեն յոյները, բան մը, որու ցանկացող չենք հակառակ այն նեղմիտ ինքնամոլութեան, որու սարկօրէն ենթարկուած է Թիւրքիայի, մանաւանդ Պօլսի յունականութիւնը։

Շահէն

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԳԱՒԱՌԻՑ

Շուշի, 28 սեպտեմբերի

Եղանակները կատարեալ գարնանային են, մարդիկ ամառային հագուստով են շրջում։ Կարծում են, որ անցեալ տարվայ նման մինչև նոյեմբերի վերջը գարնանային էլ կը լինի եղանակը։

Կենսական մթերքները շատ էժան են. ոչխարի միսը ծախվում է 12 կ., քաղաքային վարչութիւնը թանգ է գտնում և պահանջում է 11 կ.-ով վաճառել, բայց մսավաճառները բողոքում են, պատճառաբանելով որ վնաս են անում։ Երէկ քաղ. վարչութիւնը ինքը ոչխարներ մորթեց և քաշով յանձնեց մսավաճառներին քաղաքի համար վաճառելու. տեսնենք փորձը ինչ ցոյց կը տայ։

Ս. Գ.

Շաղատ գ. (Սիսիանի շրջ.), 30 սեպտ.

Մեզանում համարեա դաշտային աշխատանքը բոլորովին վերջացել է։ Աշնանացանը այս տարի մեզանում տեղի ունեցաւ շատ քիչ անձրևով. կարելի է ասել, որ հողը բոլորովին չոր էր։ Մեզանում չի ճարվի մի արտ, որ ջրովի լինի։ Հին ժամանակվանից մի առխ հետք է երևում, որը գիւղից 4—5 վերստ հեռու է։ Հին ժամանակներում այդ առխով ջուր է բերված եղել դաշտը ջրելու համար։ Մեր գիւղը հիմնվել է 80—85 տարի առաջ և մինչև այժմ առանց ուսումնարանի էր. իսկ այս տարի ունենք ուսումնարան, որի գոյութիւնը պարտական ենք նորընտիր տանուտէրի թափած ջանքերին։ Ցանկալի կը լինէր, որ տանուտէրը հոգ տանէր նոյնպէս վերոյիշեալ առխի նորոգմանը, որը նոյնչափ անհրաժեշտ է մեր գիւղացուն, որքան ուսումնարանը։

Ե. Գիւրջեանց

Կարս, 1 հոկտեմբերի

Մի քանի օր սրանից առաջ, հէնց մեր տան մօտ, խոլերայով թունդ բռնվեց մի այրի կին։ Բժշկի խորհրդով նրան տարան խոլերային բարակը, մինչդեռ մարդիկ ենթադրում էին, որ նա կը մահանայ։ Ժամանակին պատշաճաւոր բժշկական օգնութիւն հասցնելով՝ հիւանդը առողջացաւ և վերադարձաւ տուն։

Իմ հարցին, թէ հիմա ինչ աչքով է նայում բժիշկների վրա, նա պատասխանեց. «Եթէ մի կէս ժամ ուշ գնայի՝ ես կը մեռնէի։ Բժիշկները ինձ ուղղակի յետ խլեցին մահվան ձեռքից։ Եթէ ես տանը մնայի, ո՞վ կարող էր ինձ այդպէս մօր նման խնամել և հոգ տանել, որ շուտով առողջանամ»։

Ահա այս կարծիքն ունեն հիմա բարակների 6 բժիշկների մասին։ Իսկ եթէ այսպէս դատէին գոնէ երկու ամիս առաջ, այն ժամանակ մենք կազատվէինք այդ դաժան ախտից անհամեմատ աւելի քիչ զոհերով։

Շաւարշ

ԿԵՆՍԱԿԱՆ ԽՆԴԻՐՆԵՐ

Գանձակ, 24 սեպտեմբերի

Երեք տարի մեր փոխանորդական տեղը թափուր մնալուց յետոյ՝ վերջապէս ամսիս 18-ին Գանձակ հասաւ այս տարվայ փետրվարին պատուիրակների ձայների առաւելութեամբ ընտրված փոխանորդ Լեւոն վ. Փաչրեանցը։

Մեր շրջանի շատ կենսական խնդիրներ, առանց ղեկավարի մնալով, մինչև օրս երեսի վրա էին մնացել. խնդիրներ, որոնց պարզաբանումն և կանոնաւորումը մեծ ջանք է պահանջելու փոխանորդից։

Օրինակ։

ա) Կրթական գործը մեզանում գտնվում է աննախանձելի դրութեան մէջ, չը նայած որ ունենք իրաւաբաններ, բժիշկներ, երկրաչափներ, ծառայողներ և ուսուցիչներ, որոնք անցած են բարձրագոյն և միջնակարգ դպրոցների բովով։

Պատճառը։

Ընտրվում է հոգաբարձու, հրաւիրվում է ուսուցչ. խումբ, դպրոցը իրան է գրաւում 3—400 աշ.-աշակերտուհիներ, բայց բանիմաց տարրի աջակցութիւն, դպրոցի արտաքին և ներքին կեանքը բարելաւելու տենչեր, որից է կախված մատաղ սերնդի առաջադիմութեան գործը, հեռու մեզանից այնքան, որքան երկինքը երկրից։ Իսկ եթէ աւելացնենք ուսուցիչների և հոգաբարձութեան կազմերի միջև տեղի ունեցող տարաձայնութիւնները, անհամերաշխ քայլերն ու գործունէութիւնները, այն ժամանակ պատկերը լիակատար կը դառնայ։

Իսկ գիւղերը։

Խաւարն է այնտեղ խօսում, տգիտութիւնն է սպանիչ ոլորումներով աջ ու ձախ իր հունձը կատարում, կուրութեան վրա՝ կուրութիւն, մտքի աւերումների վրա՝ աւերումներ կատարում։

Գիւղում էլ թէև ունենք դպրոց, բայց վա՜յ մեզ. XX դարը իր պահանջներով ծիծաղում է մեզ վրա, նկատի առնելով մեր ներկայ եկ.-ծխ. դպրոցների տխուր ու մռայլ պատկերը։

Ինչո՞ւ

Ապրում ենք XX դարում, բայց ճանաչել նրա իշխանութիւնը, մտնել նրա պահանջներին չենք ցանկանում։ Ապրում ենք, որ ապրած լինենք. գործում ենք, որ մի բան արած լինենք։

Դպրոցի արտաքինն է մեզ գրում, իսկ ներքինը մատնված է անողոք բաղդի և աննախանձելի իրականութեան։ Ո՞վ է ուսուցիչը, համապատասխա՞ն է նա մատաղ ուղեղներին ծառայելու գործին, ժամանա՞կ է սպանում թէ՞ իսկական նպատակին ծառայում, շինո՞ւմ է թէ՞ քանդում. այդ մասին գրեթէ ոչ մի հետաքրքրութիւն...

Բայց մինչև ե՞րբ...

բ) Երկու տարի առաջ, երկար տատանումներից յետոյ, մի բազմամարդ ժողովում որոշվեց ս. Յովհաննէս եկեղեցուն պատկանող հին բաղնիքի տեղ կառուցանել թատրոնական բեմ իր բոլոր յարմարութիւններով։

Եւ ուրախալի էր։

Ունենալ թատրոնական բեմ իր յարմարութիւններով՝ նոյն է թէ ունենալ մի դպրոց, մի հանրակրթական հիմնարկութիւն, որով սահմանվելու է մի կապ քաղաքիս առաջին և երկրորդ մասերի միջև, որոնք այսօր զատ-զատ ապրելով անգիտակցաբար փորում են մի մեծ վիհ, որ ամենակարճ ժամանակից յետոյ սև խաչ է դընելու այդ հարևան մասերի համերաշխութեան և սերտ շփման վրա։

Սկսվեց գործը։ Քանդվեց բաղանիքը, որ եկեղեցուն 3—4,000 ր. մուտք էր տալիս։ Փորվեց նոր կառուցվելիք շէնքի հիմքը, խլելով եկեղեցուց 1,500 ր. ծախս։ Բայց չանցած մի երկու ամիս՝ գործը կանգնեց։

Ինչո՞ւ

Երբ մի չարիք հազար-գլխանի դևի պէս սաւառնում է մեր գլխին, երբ կարիք կայ մի օգտաւէտ գործ ձեռնարկելու, ժողովներում և հրապարակներում մեծ-մեծ խօսումների, վառ ցանկութիւնների, ճոճռան ճառերի տարափ ենք թափում. բայց երբ հարկաւոր է գործի դիմել, չարիքը վերացնելու կամ մտածված օգտաւէտ գործը իրականացնելու, մեր խոստումները փարաւոնեան խոստումների են փոխվում, իսկ ճառերը և անվերջ ցաւակցական բացագանչութիւնները օդն են ցնդվում, անուշադիր թողնելով ամեն մի ազգօգուտ ձեռնարկութիւն կամ նախամտածված հասարակական սեղանին պատկանող կենսական նշանակութիւն ունեցող խնդիրներ։

գ) Մի քանի ամիս առաջ որոշվեց բաց անել 1874 թ. փակված աղքատանոցի գանձը։ Ընտրվեցին վարչութեան անդամներ, տեղի ունեցաւ մի երկու ժողով, ու դրանով վերջացաւ աղքատանոցի գործունէութիւնը...

Պատճառը։

Այդ մի հարցնի, ընթերցող. մեզ մօտ այնքան էլ հեշտ չէ մտածածը իրականացնել, այնքան էլ դիւրին չէ անձնականը զոհել ընդհանուրի շահերին։

Այրերերին, որբերին, անկեալներին խնամող մի հիմնարկութիւն չը նայած որ պատրաստի ունի 10,000 ր., բայց և այնպէս նրա գործերը այսօր երեսի վրա են ընկած։

դ) Մեր շրջանի եկեղեցական և վանքական կալուածները փոխանակ իրանց նպատակին ծառայելու՝ ծառայում են մասնաւոր մարդկանց գրպանին։ Նրանց կանոնաւորելուց, սրտացաւ վարիչների ու հսկողների իշխանութեան տակ դնելուց յետոյ միայն կարող ենք վստահ ասել, որ դպրոցների աննախանձելի կացութիւնը բարենորոգված կը տեսնենք, ապացուցանելով որ մենք էլ ընդունակ ենք կրթական ս. գործի մասին մտածել, մատաղ սերնդի մտաւոր աշխարհին ծառայել։

Այսքանը գրելուց յետոյ, մեզ մնում է աջողութիւն ցանկանալ փոխանորդին, որի եռանդուն ջանքերին է վերապահվում այս կենսական խնդիրների բարի ելք ստանալու գործը։ Մեծ յոյս ունենք, որ Լ. վ. Փաչրեանը մեր հաւատը կարդարացնի, եթէ շրջապատին առանց ենթարկվելու գործէ։

Սարգօ

ՄԱՐԻԱ ԿՈՆՕՊՆԻՑԿԱՅԱ

Լեհ գրականութիւնը նոր ծանր կորուստ ունեցաւ. Էլիզա Օժեշկօյից յետոյ վախճանվեց աւելի եւս շնորհալի վիպասանուհի Մարիա Կոնօպնիցկայան, որ լեհ գրականութեան ռահվիրաներից էր, սկսած 70-ական թուականներից։

Կոնօպնիցկայան ծնվել է 1846 թւին Կալիշյայի նահանգում։ Նրա օրիորդական անունն է Վասիլևսկայա։ Նա ստացաւ տնային կրթութիւն հօր ղեկավարութեան տակ, որ մի շատ ուսեալ և վառ հայրենասէր էր։ 1870 թ. Մարիան բնակվեց Վարշավայում, և նրա ոտանաւորները սկսեցին երևալ լեհ լաւագոյն հրատարակութիւնների մէջ, հասարակութեան ուշադրութիւնն իրանց վրա դարձնելով ձևի գեղեցկութեամբ, ոգևորութեամբ և փայլուն ազատամտութեամբ, զուրկ միանգամայն բռնազբօսիկ տենդէնցից։

1876 թ. նա հրատարակում էր մի թերթ կանանց համար «Swiat» անունով. յետոյ սկսեցին երևալ նրա պատմուածքները, քննադատական յօդուածները, թարգմանութիւններ եւրոպական բանաստեղծներից։ 1890 թւականից նա տեղափոխվեց արտասահման, սակայն նրա գրական գործունէութիւնը չը թուլացաւ, և լեհական լաւագոյն հրատարակութիւնների մէջ անփոփոխ երևում էին նրա ոգևորված բանաստեղծութիւնները։ Ռուսերէնի փոխադրված է նրա աշխատութիւնների մեծ մասը։

Կոնօպնիցկայան անհագին ժողովրդականութիւն էր վայելում ընթերցողների լայն խաւերում։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

◆ Կիրակի օրը Քաշվէթի եկեղեցում հոգեհանգիստ կատարվեց հանգուցեալ դերասանուհի Ն. Գաբունիա-Ցագարէլիի մահվան քառասնօրեակի առիթով։ Ներկայ էին հայ և վրացի թատրոնական աշխարհի և տեղական մամուլի ներկայացուցիչները, նաև յարգողների բազմութիւն։

◆ Կովկասի Փոխարքայի խորհրդի մէջ Փոխարքայի օգնական սենատոր Վատացիի նախագահութեամբ և զանազան պաշտօնական անձանց մասնակցութեամբ քննվում է Դաղստանի շրջանի և Զաքաթալայի վիճակի գիւղացիների իրանց կալուածատէրերից ունեցած կախման դրութեան հարցը։

◆ Թիֆլիսի քաղաքային սանիտարական-բժշկական տեսուչ բժ. Կ. Ստեփանեան միջնորդել էր քաղաքային վարչութեան առաջ՝ աւելացնել սանիտարական-բժշկական մարմնի պաշտօնեաներից մի քանիսի ռոճիկները տարեկան ընդամենը 3,366 րուբլով։ Վարչութիւնը, ի նկատի ունենալով որ աւելացումը անհրաժեշտ է, օրինակ՝ քաղաքային քիմիկոսի, Ալեքսանդրեան հիւանդանոցի կառավարչի, դպրոցական բժիշկների, բժիշկ-ախտահանիչի համար, որոշեց միջնորդութիւնը յարգել և այդ մասին առաջադրութիւն անել դումային։ Վարչութիւնը իր կողմից դումայից խնդրելու է աւելացնել տեսչի ռոճիկը ևս տարեկան 600 րուբլով։

◆ Ալ. Քալանթար երկրագործութեան և հողային բարեկարգութեան գլխաւոր վարչութեան յանձնարարութեամբ ներկայ կը լինի՝ իբրև ներկայացուցիչ վարչութեան՝ Սօչիում այսօր բացվելիք գիւղատնտեսական ցուցահանդէսին։

◆ Անցեալ օրը ձեռնարկվեց էլեքտրաքարշի գիծ կառուցանելու Նախալօվկայում։

◆ Հոկտ. 7-ին Ալ. Խատիսեան ժանտախտի մասին կարդացած դասախօսութիւնը կը կրկնէ Հաւլաբարի Հասարակական Կլուբում։

◆ Կիրակի, հոկտեմբերի 3-ին, Ջգրաշէնի եկեղեցում կայացաւ ծխականների ընդհանուր ժողով, նախագահութեամբ Աւ. Եղիկեանի և քարտուղարութեամբ Կարապետեանի։ Ժողովը, որի քննութեանն էր առաջարկված գանձանակներ վերացնելու հարցը, որոշեց վերացնել բոլոր գանձանակատուփերը յօգուտ քահանաների, տիրացուների և այլն, բացի յօգուտ եկեղեցու գանձատուփը, իսկ դրա փոխարէն տալ ամեն մի քահանայի տարեկան 100 ր. և ամեն մի տիրացուի 50 ր.։ Ապա ժողովը կատարեց ծխական դպրոցի մի նոր հոգաբարձուի ընտրութիւնը. հոգաբարձու ընտրվեց Կ. Շիրինեան, իսկ վերաստուգիչ յանձնաժողովի անդամներ՝ Աւ. Եղիկեան, բժ. Մաղաքեան և Շահիկեան։

◆ Բեթղեհէմի եկեղեցում ծխական ժողովը, կայացած բժշկ. Բ. Նաւասարդեանի նախագահութեամբ, վերընտրեց եկեղեցու երէցփոխի պաշտօնի համար Գ. Աւանեանին։

◆ Թիֆլիսի խոլերային բարակներում մինչև սեպտ. 2-ի առաւօտեան ժամը 9-ը կային 4 հիւանդ։ Այդ թւից մեռան 2-ը և առողջացան 2-ը, այնպէս որ այժմ ոչ մի հիւանդ չէ մնում բարակներում։

◆ Կովկ. Հայոց Հրատ. Ընկ. խմբագրական մասնաժողովը որոշել է հրատարակել Հոմերոսի «Իլիական» և «Ոդիսական», նոյնպէս և Շօթա Ռուսթավելիի «Ընձենաւոր» յայտնի վէպերը՝ բնագիրներից թարգմանված. ուստի դիմել է մեր բանաստեղծներից մի քանիսին առաջարկելով յանձն առնել այդ թարգմանութիւնը։ Նոյն ընկերութեանն է նուիրել բժ. Կ. Մաղաքեանը իր մի նոր աշխատութիւն՝ «Սնունդ և ստամոքսի հիւանդութիւններ» գիրքը, որը մամուլի տակ է և շուտով լոյս կը տեսնի։

◆ Ներսիսեան դպրոցի չքաւոր աշակերտներին նպաստող ընկերութեան վարչութիւնը Առաքել Բաբախանեանի միջոցով, Կիսլովոդսկում ապրող մի խումբ հայերից, ստացել է 50 րուբլի հանգուցեալ Բ. Մ. Դոլուխանեանի դագաղի վրա պսակ դնելու փոխարէն։

◆ „Кавказъ“ լրագիրը լոյս է տեսնում երկու յաւելուածով. մէկի մէջ տպագրվում են միմիայն պաշտօնական բաժինները, իսկ միւսը սովորական օրաթերթն է Կովկասի Փոխարքայի փոխ-դիւանապետ Սարատօնօվի խմբագրութեամբ։

◆ Վրաստանի էկզարխը 100 ր. նուիրեց այս օրերս կանանց բարձր դասընթացքների օգտին։

◆ Այսօր Զուբալօվեան Ժողովրդական Տանը Պետրուսով ռուսերէն դասախօսութիւն կը կարդայ հիպնոտիզմի մասին։

◆ Այս օրերս կը սկսվի կառքերի և մարդկանց երթևեկութիւնը նորակառոյց Մուխրանեան կամուրջի վրա։

◆ Հոկտեմբերի 12-ից, այսինքն այն օրից, երբ Թիֆլիսի Դիդուբէ կոչված թաղամասում կը սկսվեն Ուտօչկինի թռիչքները Ֆարմանի տիպի աէրօպլանով, էլեքտրաքարշի վագոնները Վորոնցովի արձանի մօտից մինչև Դիդուբէի եկեղեցին կերթևեկեն առանց կանգնելու։

◆ Թիֆլիսումն է մի քանի գործերով Բագուի քաղաքագլուխ Ռաեվսկին։

◆ Թիֆլիսի կրուժոկը այս ամառ միայն լոտոյի խաղից զուտ արդիւնք ունեցաւ 16,000 րուբլի։

◆ Պետերբուրգում սրտի պայթումից վախճանվեց ցիրկ սիրող հասարակութեանը լաւ յայտնի համաշխարհային ըմբիշ Գէորգի Լուրիխը։

ՈՍՏԻԿԱՆԱԿԱՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

◆ Թիֆլիսի ոստիկանապետը յայտարարում է. «10-րդ քաղաքամասի պրիստաւ Վակուլօյի ուղարկած այն 100 րուբլին, որ ուղարկել է «Վետցէլ» հիւրանոցի կապալառու Սիխարուլիձէն, խնդրելով թոյլ տալ առևտուր անել հիւրանոցի ստորին յարկում մինչև գիշերվայ ժամը 2-ը, և քաղաքապահ ոստիկան Պետր Պինօսին տրված երեք րուբլին՝ պ. նահանգապետի թոյլտուութեամբ ուղարկեցի Երեխաների Խնամատար Ընկերութեանը»։

◆ Թիֆլիսի ոստիկանապետը հետևեալ առաջարկն է արել իրան ենթակայ ոստիկանական պաշտօնեաներին. «Վերջին ժամանակներս ինձ տեղեկութիւններ էին տալիս, որ մի քանի շօֆֆէրներ չեն կատարում աւտոմոբիլների մասին հրատարակած պարտադիր կանոնները։ Առաջարկում եմ ոստիկանական պաշտօնեաներին խստագոյնս հետևել, որ ոչ մի խախտում տեղի չունենայ»։

◆ Թիֆլիսի ոստիկանապետի կարգադրութիւնը. «Բարձրագոյնս 1,800 ր. է նուիրվել նահանգապետի դիւանի միջոցով իբրև վարձատրութիւն տալու՝ արքունական փողերը յափշտակող չարագործներին, նաև դրամանենգներին երևան հանելու համար—ինձ 500 ր., իմ օգնական կապիտան Ստրօէվին 350 ր., խուզարկու բաժնի պետ Կագիէվին 300 ր., 1-ին քաղաքամասի ոստիկանատան պրիստաւ Խամբէրգին և 9-րդ ոստիկանատան պրիստաւ Լէվաշէվին 200-ական ր., 7-րդ ոստիկանատան պրիստաւի օգնական Ֆլամանին 100 ր. և վեց քաղաքապահ ոստիկաններից ամեն մինին 25 ր.»։

◆ Ամառունէվսկայա փող. № 8 տանը ապրող Թիֆլիսեցի Միխայիլ Գալեգօվը, 50 տարեկան, սեպտեմբերի 30-ին դուրս եկաւ խոլերայի բարակներից և տուն հասնելուն պէս յանկարծամահ եղաւ։

◆ Հոկտ. 2-ին, առ. ժամը 7-ին, Ելիզավէտինսկայա փողոցի № 136 տանը, գեղջկուհի Ելիզավետա Տկէլաշվիլին ինքնասպանութիւն գործելու նպատակով խմեց լիզօլ։ Նրան ուղարկեցին հիւանդանոց։

◆ Հոկտ. 3-ին, առ. ժամը 8-ին, Ելիսաբօվսկայա փողոցի № 5 տանը ապրող Խրիստինա Կօբլաղէվան, 23 տարեկան, ինքնասպանութեան նպատակով խմեց սուլեմ։ Նրան տարան հիւանդանոց, որտեղից օգնութիւն հասցնելուց յետոյ վերադարձրին տուն։

◆ Հոկտ. 3-ին Արտիստական Ընկերութեան արտիստ Նէլիդօվից նրա սպասաւորուհի Սօխաձէն, որ այժմ ձերբակալված է, գողացել է 60 րուբլանոց վերարկու։

◆ Հոկտ. 2-ին, գիշերվայ ժամը 12-ին, Թիֆլիսեցի Յարութիւն Սարգսեանը, որ ծառայում է Բօզարջեանի ծխախոտի գործարանում, արբած դրութեան մէջ մի քանի վէրքեր հասցրեց իրան դանակով։ Նա տարված է հիւանդանոց։

◆ Հոկտ. 3-ին, գիշերվայ ժամը 11-ին, Բիրժուչնի փողոցում, Պեսկօվսկի փողոցից 10 քայլ հեռաւորութեան վրա, գտնվեց 16—17 տարեկան մի պատանու դիակ։ Կասկածով կալանաւորված է ոմն Լազար Բլիաձէ, որին ականատեսները ճանաչեցին։

◆ Հոկտ. 3-ին, երեկ. ժամը 8-ին, Գէորգի Միքելաձէ անունով մի 16 տարեկան պատանի, անգործ, ուզում էր իրան նետել Կուր գետը կամուրջից, բայց թաղական վերակացուի ձեռքով փրկվեց։

ԳԻՏՈՒԹ., ԳՐԱԿԱՆ., ԳԵՂԱՐ.

ԹԱՏՐՈՆ ԵՒ ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԻՒՆ

1910/11 թ. թ. թատրոնական սէզօնը մանաւորապէս հայերի մօտ Թիֆլիսում բաւական մեծ ծաւալով է ներկայանալու։ Դրամատիքական խումբ, Զուբալօվի ժողովրդական Տան սիրողներ, Հաւլաբարի «Նոր-Դրամա» ընկերութիւն։ Բացի դրանցից Վրոյր կազմել է նոր խումբ և մտադիր է պարբերական ներկայացումներ տալ Բօրսայի դահլիճում։

Թատերաշրջանի բացման առիթով նշանակված էր Երկան-Տատրեանի «Բարեկամ Ֆրիցը» 3 գործ. կատակերգութիւնը, որի գլխաւոր դերերի մէջ հանդէս եկան Վրոյր և դերասան Ստեփանեան։

Ցաւ ի սիրտ պիտի ասել, որ առաջին խաղօրը տիրում էր անկարգապահութիւն աթոռների համարների և հսկիչ անձանց բացակայութեան պատճառով։

Վրոյրը խոստանում է ներկայացնել մի շարք պիէսներ՝ հայերէն թարգմանութեամբ և մի քանի դերասանների մասնակցութեամբ (Տէր-Դաւթեան, Միրզոյեան, Ստեփանեան և այլն)։

Եւ.

Կիրակի, հոկտեմբերի 3-ին, Հաւլաբարի թատրոնում «Նոր-Դրամա» խումբը, բեմիչութեամբ Ամօ-Խարազեանի ներկայացրեց Վ. Փափազեանի «Ժայռ» դրաման 4 գործողութեամբ։

Դերակատարներից Մուրադեան (Սահակ-

բէկ) և տ. Նինուէլ (Թէրէզա) լաւ էին ըմբռնել իրանց դերերը և մտածված էին խաղում։

Տէր-Գրիգորեան (վաշխառու), Ղուշչեան (քաչալ Մարտիրոս), Բայանդուրեան և Բաբեան (գիւղացիներ) բաւարար էին։

Երամեան (տանուտէր), որ ներկայ սէզօնում նոր ույժ է, նոյնպէս բաւարար կարելի է համարել, եթէ ի նկատի չառնենք, որ նա իրան այնքան էլ ազատ չէր զգում բեմի վրա։

Մնացեալ դերակատարները իրանց դերերը լաւ չէին սովորել։

Թատրօնում կարգապահութիւնը դարձեալ բացակայում էր։

Ներկայացումը վերջացաւ ժամը 1-ին։

Լ. Վելումեան

«ՈՒԽՏՎԱԾՆԵՐԸ» ԳԱՆՁԱԿՈՒՄ

(Ռեցէնզիայի փոխարէն)

—

Երեք տարի է, ինչ կանոնաւոր հայկական ներկայացում, պրօֆէսիօնալ հայ դերասանների խաղ չեմ տեսել։

Այդ ժամանակամիջոցը բաւական է ինտելիգենտ մարդու մէջ զարթեցնելու հանգիստ թախիծ և սիրուն կարօտ դէպի հարազատ թատրօնը, գեղարուեստը։

Այսօր, 3 տարվայ ընդմիջումից յետոյ, նորից հնարաւորութիւն ունեմ լսելու հայկական ներկայացում։

Ս. Լուսաւորչի դպրոցի դահլիճում Թիֆլիսից եկած Հայ Դրամ. Ընկ. դերասանները կիրակի, սեպտեմբերի 26-ին, երեկոյեան խաղացին Ալ. Ահարոնեանի «Ուխտվածներ» դրաման։

Գանձակը 3 տարվայ բացակայութեանս ընթացքում ոչ մի փոփոխութեան չէ ենթարկվել, ոչ մի քայլ առաջ չէ գնացել։ Նոյն մթնոլորտը, նոյն հասարակութիւնը, ճաշակը, սովորութիւնները։

Դարձեալ ներկայացմանը (արտայայտվեմ շաբլօնով) «փայլում էին իրանց բացակայութեամբ» մեր տուզերը, ինտելիգենտ կոչվող պարոնները։ Սրանք երեկոները խիստ «զբաղված» են «կլուբում» նարդի ու դոմինօ խաղալով։ На вкусъ и цвѣтъ товарища нѣтъ.

Կարգապահութեան մասին հոգ տանող չը կայ։

Ժամը 8-ից արդէն անց է։

Վարագոյրը բարձրանում է և ի զարմանս հաւաքված հասարակութեան բեմի վրա նուրբ Լևոն վարդապետը խաչ-խաչվառով ու քահանաներով, դերասաններով ու հոգաբարձուներով սկսում է բեմը օծել։

Հասարակութիւնը շուարած է. կարծում է, թէ ներկայացումը սկսվել է. յետոյ հասկանում են, թէ բանն ինչումն է, և սկսում են տեղերից բարձրանալ։

Այդ ծիսակատարութիւնը աւելորդ բան էր ուշ երեկոյեան։ Բեմի օծումը, եթէ միայն դա անհրաժեշտութիւն է, հարկաւոր էր կատարել կէսօրվայ պատարագից յետոյ։ Ս. Լուսաւորիչ եկեղեցին 3—5 քայլի վրա է դպրոցից. իսկ այդ երեկոյ օծման խորհուրդը—հաւատացեալների սրբութիւնը ծիծաղի առարկայ դարձաւ հաւաքված ամբոխի կողմից։ Շատերը կարծում էին, թէ ներկայացումը սկսվել է։ Չը նայած այն հանգամանքին, որ պիէսան լսելու, հեղինակի հիմնական մտքին հետևելու ու օրիէնտիրօվկայի անհրաժեշտ պայմանները բացակայում էին, այնուամենայնիւ, առաջ քաշվելով, հնարաւորութիւն ունեցայ ուշադրութեամբ հետևելու «Ուխտվածներ» պիէսին, որ, առանձնապէս ինձ վրա, ոչ մի տպաւորութիւն չը թողեց։

«Ուխտվածները», որը որոշ շրջանների կողմից ներկայումս ռէկլամիրօվկայի է ենթարկվում և ուր «համամարդկային գաղափարների» տարածման իղձեր են գտնում, մեր կարծիքով ունի միայն այդ «գաղափարների» անաչող կանվան. այդ պիէսայում գտնում ենք նոյնպէս հեղինակի ցանկութիւնը, տրամադրութիւնը, ճիգը «համամարդկային գաղափարներ» տարածող հանդիսանալու։ Պատմութեան գիրկը անցած համիդեան ռէժիմի օրով ստեղծված քաղաքական պայմանների հետևանք՝ նոյնպէս պատմութեան գիրկը անցած «վշտի, տառապանքի, արցունքի» անժամանակ երգիչ է հանդիսանում Ահարոնեան իր գրուածքով։ Թիւրքիայի քաղաքական դրութիւնը փոխվեց, ստեղծվեց նոր, աւելի ազատ դրութիւն, ազգութիւնների միջև եղած յարաբերութիւնները մըտնում են որոշ չափով նոր իրաւաբանական սահմաններ, իսկ Ահարոնեանի մօտ հայի «հարևանը» (երևի քիւրդը կամ թիւրքը) շարունակում է քանդել, մորթել Գրիգոր գիւղացու տունը, ընտանիքը։ Պատճառները հանդիսականի համար մնում են անյայտ։ «Վիշտը» գալիս է ու այդ բոլորը տակն ու վրա անում։

Ինչումն է կայանում «ուխտված ուսուցչի» գործը. մի՞թէ մի քանի բարձրահնչիւն խրախուսական խօսքեր արտասանելում, մի քանի բաւականին սովորական դարձած դարձուածքներ տարածելում։

Պիտի սպասել էինք որ համեմատ նոր քաղաքական - տնտեսական պայմանների՝ գրողը, պօէտը, դրամատուրգը իր ստեղծագործական ույժերին, կորովին, եռանդին նոր ուղղութիւն, նոր բնաւորութիւն տար... բայց... «մի անգամ ծառից ընկած տերևը նորից ծառ չի բարձրանայ»—ասում է Ահարոնեանը։

Նոյնն էլ Ահարոնեանի հետ չէ՞ կարող պատահել։ Տրադիցիաները, սովորութիւնները ստեղծում են նոր բնաւորութիւններ, որոնք կարողանում են ապրել ու շնչել «ժամանակի ու տարածութեան» սահմաններից դուրս։

Ահարոնեանը այդ տիպի մարդկանցից է։

Յետոյ՝ մի՞թէ անշնչացած գաղափարական մարդու դիակը զօրութիւն ունի իրան հետ կապելու ժողովրդական մասսաները, որոնք մի րոպէ առաջ նրան արհամարհում էին, կամ թէ կարիք կա՞ր իսկապէս կեանքին վերջ տալու (անձնազոհութեան միտումով), որպէսզի ժողովուրդը իր աւերակներում մնայ ու չը գաղթէ։ Դա ինչ «մօգական գաւազան է»։ Եթէ այդ հիպնօսական ույժը կար, ինչ կարիք կար կեանքին վերջ տալու։

Յետոյ՝ մի՞թէ իսկապէս ժամհարի նախազգուշացումը, որ «օձի լալը ու հաւի կանչելը» վատ բաներ կը բերեն, իրականացաւ, ու այդ երևոյթները կարող էին գալիք դժբաղդութիւնների նշաններ լինել ու իսկապէս եղան։

Բեմից այդպիսի մտքեր արտայայտելն ու ցոյց տալը, որ եթէ «օձը լալիս է», ուրեմն դժբաղդութիւն պիտի լինի—աւելի քան դատապարտելի է։ «Ուխտվածները» մասսաներ կրթելու (որի համար կարծում եմ հեղինակը և գրել է «Ուխտվածները») յաւակնութիւնը պիտի թողնի։

Այդ պիէսան որոշ չափով հանդիսականներ միշտ կը գտնի իբրև Ահարոնեանի գրուածք, այնպէս ինչպէս՝ վերջին երկու տարվայ ընթացքում հասարակութիւն էր գրաւում «Սև դիմակները», «Անաթեման», «Անֆիսան», որովհետև Անդրէևի գրուածքներ էին։ Դերասանների խաղի մասին երկար բան չունեմ գրելու։

Ազատ էր պահում իրան բեմի վրա դերասան Անդրանիկը գիւղացի Գրիգորի դերում։

Լաւ էր և Բերոյեանը՝ «ուխտված» ուսուցչի դերում։

Անսամբլը, չնչին բացառութեամբ, պահպանված էր։ «Ուխտվածներից» յետոյ հանդիսականների շարունակվող ցնծալի աղաղակների տակ անցաւ Լենսկիի «Օրհասական դեբիւտը»։ Այստեղ տիպիկ ու կօմիկ էր առանց կրկնակի խաղալու նոյն Անդրանիկը սիրահարված գիմնազիստի՝ ապագայ տաղանդաւոր Համլէտի դերում։

Մուտքը բաւարար էր։

G. Marian

Գանձակ, 27 սեպտ.

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻՑ

—

Թաւրիզ, 26 սեպտեմբերի

Թէհրանի սահմանադրական մէջլիսին մասնակցելու համար երկու հայ պատգամաւոր թէ՞ մէկ պատգամաւոր լինելու հարցը յայտնի է արդէն մամուլի միջոցով։ Մէջլիսը մերժեց վերջնականապէս առաջինը և ընդունեց երկրորդը, այն է՝ մի հայ պատգամաւոր լինելու կարելիութիւնը։ Մայրաքաղաքում վերջին ամիսներումս իր գոյութիւնը ցոյց տուող «ազգային խորհուրդը և կազմակերպութիւնը» միաձայն որոշումով բօյկօտի է ենթարկել մէջլիսը՝ 15 օր ժամանակամիջոց նշանակելով։ Բացի դրանից՝ ողջ պարսկահայերի ճակատագիրը իր ափում ունենալու յաւակնութիւնն ունեցող «ազգ. խորհուրդն ու կազմակերպութիւնը» բարեհաճել է իր եռևից քարշ տալու պահանջ դնել նաև Ատրպատականի և ուրիշ նահանգների հայերի առաջ. և այդ աներկբայ հաւատով հեռագրել էին Ատրպատականի թեմի պատգամաւորական ժողովին, որ վերջինս հեռագրով մասնակցէր բօյկօտին։ Սակայն և այնպէս պատգամաւորական ժողովը, չորրորդ նիստում, 21 սեպտեմբերի, այլ տեսակ որոշման յանգեց, առանց կուրօրէն հետևելու Թէհրանի հրահանգին։ Վեց ամսից աւելի է, որ Ատրպատականի կողմից պատգամաւոր է ընտրվել Յովսէփ Միրզոյեանը և բոլոր պաշտօնական արարողութիւններն ու հաղորդագրութիւնները պատգամաւորի իրա և թէ մէջլիսի կողմից կատարվել են իր ժամանակին։ Ընտրվելու թւից ցայսօր ոչ մի տեղեկութիւն չէ ստացվել ոչ մէջլիսից և ոչ էլ պատգամաւորից, թէ ինչու պարոնը չէ յաճախում մէջլիս և ինչ առարկութիւններ են եղել այդ մասին։ Պատգամաւորների ժողովը յայտնեց Թէհրանի խորհրդին, որ Ատրպատականը չէ մասնակցում բօյկօտին, քանի որ իր կողմից պատգամաւոր ունի ընտրած. երկրորդ՝ հարցրեց մէջլիսին և Միրզոյեանին, թէ ինչ յարգելի պատճառով պատգամաւորը չէ մասնակցում մէջլիսի նիստերին։ Մէջլիսից առանձին պատասխան չը կայ, այնուամենայնիւ պատգամաւոր Միրզոյեանի տուած պատասխանհեռագրից երևաց, որ ըստ որում Պարսկաստանի ընդհանուր հայութիւնը մի պատգամաւորով էր մասնակցելու պարլամենտին, որպէսզի պարոնը իրաւունք ունենար մէջլիս յաճախելու, հարկ էր, որ ընտրված լինէր նաև այլ տեղերի հայերից։ Իր գործը և ընտրողների մանդատը մոռացած՝ պատգամաւոր Միրզոյեանը իր բացատրական հեռագրում խորհուրդ էր տալիս պատգամաւորական ժողովին, որ մասնակցի բօյկօտին։ Թէհրանի «ազգային խորհրդի և կազմակերպութեան» բօյկօտի ձեռնարկը և այդ նկատմամբ ընդունած ուղղութեան անտակտութիւնն ակներև է և այպանելի շատ տեսակէտից. մինչև անգամ դատափետեցին տեղական թերթերը։ Սպասենք հետևանքին։

Թեմակալ Կարապետ եպիսկոպոսից նոր տեղեկութիւններ դեռ չը կան. կան անհիմն լուրեր Սալմաստում ունեցած գործունէութեան առաջ բերած հետևանքներից։ Օրբագանը Սալմաստի Փայաջուկ գիւղում գործակալ է նշանակել յայտնի Թայֆայականների պետ Եղիշէ քահանային՝ հանրածանօթ և վատահռչակ երբեմնի չարվադար Յակոբին։ Յիշեալ քահանան վարում է նաև օսմ. հիւպատոսական գործակալի պաշտօնը։ Շատ հասկանալի է, թէ այս եղանակով Թեմակալն ստեղծեց Սալմաստում մի հասարակական խոշոր չարիք։ Թեմակալի գործողութեան սխալ կողմն անհերքելի է, և պէտք է ջանալ, քանի դեռ ուշ չէ, վերցնել նրա վրայից գործակալութիւնը և, եթէ կարող է, նաև օսմ. հիւպատոսական գործակալի պաշտօնը. եթէ կամենում է արդարև, որ տեղական ժողովուրդը ազատ լինի վերահաս չարիքներից, ինչպէս նաև Թեմական իշխանութիւնը՝ գլխացաւանքներից։

Հայկազուն

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՊԵՏԵՐ. ՀԵՌ. ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԻՑ

2 հոկտեմբերի

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ Զինուորական մինիստրութիւնը Պետական Դումայից խնդրում է 25,000 ռուբլի յատկացնել 1911 թ. ծանրատեսակ աէրօպլանների մրցում նշանակելու համար։

Օրինագիծ է մշակվում բոլոր նահանգներում և շրջաններում գիւղատնտեսական-բժշկական գործը բարելաւելու մասին։ Օրինագիծը կը յանձնվի Դումային այս աշնանային նստաշրջանում։

Եֆիմովը հինգ անգամ թռիչք կատարեց մարդկանցով։

ՕԴԵՍՍԱ։ Գերմանացիների գաղութը իր հիմնաւորութեան 100-ամեակի օրը ամենահպատակ հեռագիր ուղարկեց Կայսրին։ Գաղութը 6,175 ռուբլի հանգանակեց Պետերբուրգում մատուռ կառուցանելու ի յիշատակ Ռոմանօֆների ցեղի թագաւորութեան 300-ամեակի։

ԿՕՎՆՕ։ Պետական Խորհրդի անդամ հողատէրերի կողմից վերստին ընտրվեց լեհ կաթոլիկ, անկուսակցական, բարձր կրթութեամբ Մէյշտովիչը։

ԺԻՏՕՄԻՐ։ Պետական Խորհրդի անդամ ընտրվեց լեհ կոմս Օլիզարը։ Ռուս ընտրողները ձեռնպահ մնացին ընտրութիւնից։

ՄԻՆՍԿ։ Պետական Խորհրդի անդամ ընտրվեց Դումայի նախկին անդամ Սկիրմունտը՝ լեհ պրօգրեսիստ։ Ռուսները ընտրութիւններին չեկան։

ՄՕԳԻԼԵՎ։ Պետական Խորհրդի անդամ հողատէրերի կողմից ընտրվեց դարձեալ կալուածատէր կաթոլիկ Վօյնիչ-Սեանօժենցկին։

ԲԵՐԼԻՆ։ «Պանտոր» նաւի խորտակման ժամանակ խեղդվեցին 6 մարդ։

ԿԻԵՎ։ Ընդարձակ տարածութեան վրա Հարաւ-Արևմտեան Ռուսաստանում մրրիկը այգիներում և անտառներում պոկեց բազմաթիւ ծառեր, կործանեց թեթև շէնքեր, պոկեց տանիքներ։ Դնէպրի վրա քամին շրջել է խոշոր նաւեր. նաւակներից մի քանիսը մարդկանցով շպրտել է ցամաք։

ՎԼԱԴԻՎԱՍՏՕԿ։ Վերադարձաւ գեն.-նահանգապետ Ունտէրբերգերը։

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ Ներքին գործերի մինիստրութիւնը Պետական Դումային առաջադրութիւն արեց՝ արգելելու Կիէվի, Պօդօլի, Վօլինսկի նահանգներում ռուսահպատակութիւն ընդունած օտարազգիներին, նաև պրիվիլեգեան նահանգից այդտեղ գաղթած անձանց, բացառութեամբ ուղղափառ օտարազգի գաղթականների, ձեռք բերել, վարձել և կապալով վերցնել անշարժ կայքեր քաղաքներից դուրս։

Ի նկատի ունենալով այն գեղծումները, որ յայտնագործվեցին Զէնստօխօվի վանքում, ներքին գործերի մինիստրը Զէնստօխօվ ուղարկեց բազմակողմանի քննութեան համար պաշտօնեայ Պետրովին։

ՄՕՍԿՎԱ։ Գերմանական կլուբը 4,000 ռուբլի յատկացրեց օդագնացութեան պէտքերի համար։

ՍԵՎԱՍՏՕՊՕԼ։ Երրորդ օրն է՝ որ ծովային կատաղի փոթորիկ է։ Այգիները գետնին հաւասարվեցին. շատ նաւեր խորտակվեցին։

Վախճանվեց հինաւուրց զինուորական ծովապետ Դէտգարբը։

ՌԻԳԱ։ Վերադարձաւ Նագէլը։

ԿԻԵՎ։ Զեմստվային կոմիտէտը ազգաբնակութեան գիւղատնտեսական օգնութեան համար՝ 1911 թ. յատկացրեց 222,678 ռուբլի, բացի այն 156,000 ռուբլուց, որ սկզբից յատկացրել է այդ նպատակով կառավարութիւնը։

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ Ներքին գործերի մինիստրը համաձայնութեան գալով հողային բարեկարգութեան և երկրագործութեան գըլխաւոր կառավարչի հետ՝ դիմեց հրահանգագրով ազնուականների պարագլուխներին հեռագրով, որով խնդրում է առաջիկայ զեմստվային ժողովների ուշադրութեանը առաջարկել այն հարցը, որ անհրաժեշտ է համաչափ օգնութիւն հասցնել շինական ազգաբնակութեան գիւղատնտեսական, դըպրոցական մանր վարկը զարգացնելու տեսակէտից։

ԱՏԼԱՆՏԻԿ-ՍԻՏԻ։ Ուէլմանը երէկ դիրիժաբլով բարձրացաւ Ամերիկայի ափերի մօտ, յոյս ունենալով թռչել Ատլանտեան օվկիանոսի վրայով։ Դիրիժաբլը վերցրել է հետը անթել հեռագիր։ Վերջին հեռագրի համաձայն դիրիժաբլը մի ժամում 20 վերստ անցնելով դիմում է դէպի հիւսիսարևելք։

Ժամ. Խմբագիր՝ Հ. ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ
Հրատարակիչներ՝ Ս. ՔԱԼԱՆԹԱՐ
Յ. ՏԷՐ-ՄԱՐԿՈՍԵԱՆ
Հ. ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ

ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ

ՊԵՏԱԿԱՆ ԲԱՆԿԻ ԹԻՖԼԻՍԻ ՃԻՒՂԸ

Արժէքղթերի կուրսեր

4 հոկտեմբերի

I կ. ներք. փոխ. խ. տոմս.	484 ռ.	— կ.
II » » »	382 ռ.	— կ.
III Ազնուակ. բանկ. »	332 ռ.	— կ.
4% Պետական ռենտա	95 ռ.	— կ.
5% Պետ. Ազնւ. բանկ գր. թ.	99 ռ.	25 կ.
4½% » » » »	95 ռ.	50 կ.
4% » » » »	90 ռ.	25 կ.
3½% » » » »	86 ռ.	— կ.
5% Գիւղ. հող. բան. վկ.	99 ռ.	25 կ.
4½% » » »	95 ռ.	75 կ.
4% » » »	90 ռ.	25 կ.
5% Ներքին փոխառ. 1905 թ.		
I հրատ.	104 ռ.	37½ կ.
5% » II հրատ.	104 ռ.	37½ կ.
5% Արտաք. » 1906 »	104 ռ.	37½ կ.
5% » » 1908 »	104 ռ.	62½ կ.

Օտարերկրեայ դրամների կուրսը

Լօնդօն 10 ֆ. ստեր.	94 ռ.	65 կ.
Բերլին 100 մարկ	46 ռ.	26 կ.
Պարիզ 100 ֆրանկ	37 ռ.	70 կ.
Թաւրիզ 100 ղրան	17 ռ.	80 կ.
Կ. Պօլիս 1 լիրա	8 ռ.	69 կ.

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ
ԲԺՇԿԱՊԵՏ Բ. ՆԱՒԱՍԱՐԴԵԱՆԻ
Հիմնված 1880 թ.
(Կուկիա, Վօրօնցօվի արձանի հանդէպ)
Ամեն օր, բացի կիրակի օրերից
ԱՌԱՒՕՏՆԵՐԸ՝
Բ. Ա. ՆԱՒԱՍԱՐԴԵԱՆ—11—12 ժ. վիրաբուժութեան և վեներական (սիֆիլիս) հ.։
Կ. Մ. ՋԻԿՕՎԱՆԻ—9½—11 ժ. աչքի, ներքին և նեարդային։
Զ. Ի. ԲԱԲԱՆԱՍԵԱՆ—10—11 ժ. մանկաբարձութեան, կանանց և երեխայոց հ.։
Ն. Տ. ՄՈՒԼԻՆ—10—12 ժ. ականջի, կոկորդի և քթի հիւ.։
Մ. Գ. ԱՒԵՏԻՍԵԱՆ—11—12 ժ. մորթու, վեներակ., վիրաբուժութեան և միզասեռ. հ.
Ա. Մ. ՓՈՒՂԻՆՕՎ—12—1 ժ. ներքին և երեխայոց հիւ. և ծաղկահատ.։
ԿԻՆ-ԲԺԻՇԿ Պ. Ս. ՋԻԼԲԵՐՇԱՑ—12½—1½ ժ. մանկաբարձ., կանանց և երեխայոց հ.։
Ա. Պ. ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆ—1—1½ ժ. ներքին և երեխայոց հիւ.։
Բ. Գ. ԱՂԱՍԱՐԵԱՆ—1½—2 ժ. ներքին և երեխայոց հ.
ԵՐԵԿՈՆԵՐԸ՝
ԿԻՆ ԲԺԻՇԿ Պ. Ս. ՋԻԼԲԵՐՇԱՑ—6—6½ ժ. մանկաբարձ., կանանց և երեխայոց հ.։
Ի. Ֆ. ՄԱՐՑԻՇԵՎՍԿԻ—6—7 ժ. ներքին և երեխայոց հիւ. և ծաղկահատ.։
Վճարը 50 կ.։ Չքաւորները ձրի։ Համախորհրդի (կօնսիլիումի) և օպերացիայի համար առանձին։
Հիւանդանոցի վերատեսուչ՝
Բժշկապետ Բ. Նաւասարդեան
103. 0—104

ԲԺԻՇԿ
Գ. Ն. ՄԱՂԱՔԵԱՆ
ՆԵՐՔԻՆ ԵՒ ԵՐԵԽԱՅՑ
ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
առանձնապէս ՍՏԱՄՈՔՍԻ և ԱՂԻՔՆԵՐԻ
հիւանդութիւններ։
Ընդունելութիւն ամեն օր { 10—11 ժ. առ. (երեխաների) 5—7 ժ. երեկ. (ընդհանուր)
Միքայէլեան փող., № 36. Տէլէֆօն № 38
(հ.հ.կ.) 909. 100—26

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՆԻԺ (ուտիխոս) գիւղի համար հարկաւոր է
ՄԻ ՓՈՐՁՎԱԾ ՈՒՍՈՒՑԻՉ
ԿԱՄ ՈՒՍՈՒՑՉՈՒՀԻ
որ պիտի պարապի դպրոցիս նախակրթարանի (բանւոր) հետ, շաբաթական 18—21 դաս, բանաւոր կերպով։ Տրվում է 200 ռ. ռոճիկ. ցանկացողները թող շտապեն դիմել դպրոցիս աւագ-ուսուցիչ Ս. Իսրայէլեանին այս հասցէով՝ Ниджъ (Нухинс. уѣзда), Смотрителю С. Исраелянцу.
Նախագահ հոգաբարձութեան Նիժի ս. Մեսրոպեան դպրոցի՝ Խ. Անտօնեան
1150. 2—1

ԱԳԵՆՏ
Յ. Գ. ԽԱԼԱԹԵԱՆ
ՌԵԿԼԱՄ ԵՐ ԵՒ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
ընդունում եմ տեղական և օտար քաղաքների լրագիրների և ամսագիրների համար՝ ամենաձեռնտու պայմաններով, ՎՃԱՐԸ ՄԱՍ-ՄԱՍ։ Ընդունում եմ նոյնպէս տպարանական ամեն տեսակ պատուէրներ։
Ունեմ երկար տարիների փորձառութիւն։
Խնդրում եմ չը շփոթել ինձ միւս ագենտների հետ։
Ժամ. հասցէս «Нов. Рѣчь» լրագրի գրասենեակ.
ՏԵԼԵՖՕՆ № 20.
Պատուէրները կատարում եմ ճշգրիտ կերպով։
Անձամբ կազմում եմ ամեն տեսակ ռեկլամներ։
(օ. մ.) 1139. 25—2

Մամուլի տակից դուրս եկաւ՝
ԴԱՍԱՏԵՍԻ ԿՐՕՆԻ Բ. տարի (պատկերազարդ)
ԸՍՏ ՆՈՐԱԳՈՅՆ ԾՐԱԳՐԻ
Երրորդ տարին մամուլի տակ է, պատկերազարդ)
Դիմել «Գիր» գրավաճառանոց՝ Веліаминовская 7. և ինձ՝ Бебутовская 29.
Սահակ ա.-ք. Սահակեան
(ա. օ.) 1141. 5—4

M-elle Verdan
a repris ses leçons de français et d'anglais.
Adresse: Бебутовская № 56. кв. Якулова.
En cas d'absence prière de laisser l'adresse.
(օ. մ.) 1111. 5—5

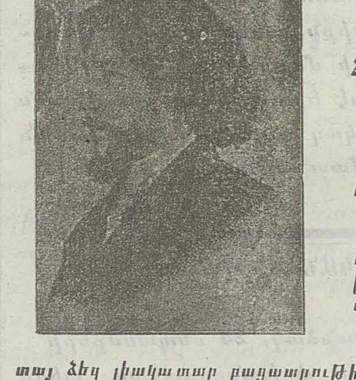
ՀԻՊՆՕՏԻԶՄ
ԴՈՒՔ ԿԱՐՈՂ ԷՔ ՀԻՊՆՕԶԱՑՆԵԼ
Հիպնօտիզմը բնական ձիրք չէ։ Ամեն ոք կարող է տիրապետել այս խորհրդաւոր գիտութեան
Հիպնօտիզմ սովորելը նոյնքան հեշտ է, որքան ուտել խմելը։
Հիպնօտիզմը կը բժշկէ հիւանդութիւններ և կուղղէ մոլորութիւններն ու վատ բարքերը։
Հիպնօզական ցուցահանդէսները չափազանց զուարճալի են։
Սովորեցէք հիպնօզացնելու արուեստը։ Մշակեցէք ձեր մէջ ներշնչելու զօրութիւնը և այդ զբաղեցի ույժի միջնորդութեամբ դարմանեցէք հիւանդութիւններ, տուէք պաշեցուցիչ ցուցահանդէսներ թատրօններում կամ մասնաւոր սրահներում և դառէք պրօֆէսիօնալ հիպնօտիստ։
Սովորելու ծախքը շատ չնչին է։
Ստացէք իմ «Ինչպէս հիպնօզացնել» պատկերազարդ գրքոյկը, որը կը տայ ձեզ լիակատար բացատրութիւն Հիպնօտիզմի, Մեսմերիզմի, Հոգեբուժութեան, Ներշնչման, Հոգետեսութեան և Տելեպաթիի մասին։ Այս գրքոյկն ստանալու համար պիտի ուղարկել 10 կոպէկի նամականիշ ճանապարհածախսի համար։
ԳՐԵՑԷՔ ԱՅՍՕՐ։ Գրեցէք ձեր անունն ու հասցէն որոշ։
Դիմել հետևեալ հասցէով՝ Америка. Haroutun Shekerjian. 3758 Indiana Ave. Chicago, Ill. U. S. A.
(ե.շ.) 689. 100—35

ՉԸ ԿԱՅ լաւագոյն միջոց բացի բժշկական խոշոր հեղինակաւոր անձերի կողմից յայտարարված անփոխարինելի և ԲՈՒՍԱԿԱՆ
ՍԱՊՈՆ „ԳԵՐԲԱ"
ԴՕԿՏ. ՕԲԵՐՄԷՅԵՐԻ
պեպենի, չոր եւ թաց բոսի, բշտիկների, պզուկների, քորի, քեփի եւ մորթու անմաքրութեան դէմ։
ՀԱԶԱՐԱՒՈՐ ՇՆՈՐՀԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆՆԵՐ!!
Կարճատև գործածութիւնից յետոյ—լաւ աջողութիւն։
Ծախում են դեղատներր եւ դեղագործ. խանութներր՝ փոքր կտորը 60 կոպէկով, իսկ մեծ կտորը 80 կոպ.։
ԶԳՈՒՇՈՒԹԻՒՆ.—Իսկականը միայն «ԳԹՈՒԹԵԱՆ ՔՈՅՐ» նկարով. իւրաքանչիւր կտորի վրա։
Գեներալ ներկայացուցիչ ամբողջ Ռուսաստանի համար՝ Д. РОЗЕНТАЛЬ, ВАРШАВА
(5,15,25) (B.39510) 665. 18—13

Ֆրանսիական Շոգենաւային Ընկերութիւն
«ՄԵՍՍԱԺԸՐԻ ՄԱՐԻՏԻՄ»—«MESSAGERIES MARITIMES»
Հոկտեմբերի 6-ին (ըստ ն. տ. հոկտեմբ. 19-ին) մեկնելու է Բաթումից առաջնակարգ «Bosphore» շոգենաւը հանդիպելով Տրապիզօն, Սամսօն, Կ. Պօլիս, Դարդանէլ, Զմիւռնիա, Պիրէյ, Մարսէյլ, Հավր և Լօնդօն։
Ուղղակի հաղորդակցութեան տոմսակները մինչև Պարիզ, Նիւ-Եօրկ և Շանհայ (Չինաստան); Հեռաւոր Արևելք գնացողների համար, կարելի է ստանալ Թիֆլիսում, պակասեցրած գներով։
Ապրանքների և ճանապարհորդների մասին հարկաւոր տեղեկութիւնների համար դիմել ընկերութեան Թիֆլիսի գործակալին, Նախկին Արծրունու գալէրէյում՝ թիւ 127 գրասենեակը, հեռախօս թիւ 608։ Գրասենեակը բաց է՝ 9—2 ժամը ցերեկվայ և 5—7-ը երեկոյեան, ամեն օր, բացի կիրակի օրերից։
1152. 1—1

Типографія „Экономія" Большая Ванкская № 3.